

Antik Çağda Lykaonia-Isauria Sınır Bölgesi

Mehmet KURT*
Esra BULUT**

ÖZ

Lykaonia ve Isauria arasındaki sınır bölgesi, Konya Ovası ile Torosları birbirine bağlayan yollar üzerinde bulunmaktadır. Söz konusu sınır bölgesi, konumu nedeniyle jeopolitik açıdan büyük bir öneme sahiptir. Bölgenin antik çağda hem siyasal açıdan hem de sosyo-ekonomik ve kültürel bakımdan her iki bölge arasında bir bağlantı sağladığı anlaşılmaktadır. Bölgede yapılan araştırmalar sonucunda tespit edilen yazıtlardan burada çok çeşitli meslek dallarının olduğu bilinmektedir. Bu mesleklerden özellikle farklı lejyonlarda görev yapmış askerler ile veteranlara ait olanlar oldukça fazladır. Bu da bölgenin askeri açıdan önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bölge askeri açıdan olduğu gibi zirai üretim bakımından da önemli bir konumda yer almaktadır. Zira bölgede mezar taşlarının üzerinde yer alan üzüm salkımı, asma dalı, bağ bıçağı (falx vinitoria), çapa (dolabra) ve hayvancılığın göstergesi olan iğ ve kirmen gibi tasvirler, burada çiftçiliğin toplum için önemini kanıtlamaktadır. Öyle ki muhtemelen zirai faaliyetlerden elde edilen tahılın varlığı nedeniyle bölge özellikle de MS 4. yüzyıl dolaylarında meydana gelen olaylarda isyancıların açık bir hedefi haline gelmiştir. Ayrıca söz konusu tasvirler bölgedeki sosyo-kültürel yapılanma hakkında da detaylı bilgiler vermektedir. Nitekim yazıtlarda yerli halka ait isimlerin yanında Yunan ve Latin adlarına da rastlanmaktadır. Bu da kozmopolit bir toplum yapısının varlığına işaret etmektedir. Ayrıca bölge için önemli bir şahsiyet olan Bidanalı Konon dini çalışmalarının yanı sıra Isaurialı haydutları topluma kazandırabilmek için onları tarımsal faaliyetlere yönlendirmiştir. Yine tarım ve hayvancılığa işaret eden malikânelerin varlığı bölgede bulunan yazıtlar sayesinde belgelenmiştir. Bütün bu arkeolojik ve epigrafik veriler, Lykaonia-Isauria sınırını oluşturan bu alanın siyasal ve askeri açıdan önemini yanı sıra, tarım ve hayvancılık bakımından da önemli bir potansiyele sahip olduğunu açıkça kanıtlamaktadır. Tüm bunların yanı sıra içerikleri yukarıda zikredilen yazıtların sayıca çokluğu bölgedeki okur-yazar nüfusun, toplumun önemli bir kesimini oluşturduğunu da göstermektedir.

Bu çalışmada Antik kaynakların aktardıkları bilgiler ve bölgede tespit edilen yazıtlar ile arkeolojik veriler ışığında Lykaonia-Isauria bölgelerinin sınırını oluşturan coğrafyanın antik çağdaki siyasal, askeri, sosyo-ekonomik ve kültürel durumu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antik Çağ, Lykaonia, Isauria, Isauropolis, Güneysınır.

The Lycaonia-Isauria Border Region in Ancient Age

ABSTRACT

The border region between Lycaonia and Isauria is located on the roads connecting the Konya Plain and the Taurus. Due to its location, the border region is of great importance in terms of geopolitics. It is understood that the region provided a connection between the two regions both politically and socio-economic and culturally. It is known that there are a lot of professions from the inscriptions found as a result of the researches carried out in the region. Of these professions, the soldiers and veterans who served in different legions have a lot more. This shows that the region has an important place in military terms. In addition, the grapes on the tomb stones in the region, grapevine branches, vineyard knife (falx vinitoria), anchors (dolabra) and animal husbandry, such as spindles and dirt, depictions, here proves the importance of farming for the community. In fact, due to the presence of cereals obtained from agricultural activities, the region is particularly important in the 4th century AD. has become a clear target of the rebels in the events that occurred around. In addition, these descriptions give detailed information about the socio-cultural structure in the region. As a matter of fact, Greek and Latin names are found in the inscriptions besides the names of the native people. This indicates the existence of a cosmopolitan society. In addition to his religious studies, Conon of Bidana, who is an important figure for the region, directed them to agricultural activities in order to bring Isaurian thugs to society. The existence of the estates pointing to agriculture and animal husbandry is also documented by the inscriptions found in the region. All this archaeological and epigraphic evidence clearly demonstrates that this area, which forms the boundary of Lycaonia-Isauria, has an important potential in terms of its political and military importance, as well as in terms of agriculture and livestock. In addition, the abundance of the above mentioned inscriptions shows that the literate population in the region constitutes an important part of the society.

In this study, in the light of the information given by ancient sources and the inscriptions and archaeological data found in the region, the political, military, socio-economic and cultural situation of the geography that formed the border of the Lycaonia-Isauria Regions in ancient times were discussed.

Keywords: Ancient Age, Lycaonia, Isauria, Isauropolis, Güneysınır.

*Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi orcid no: 0000-0003-4440-9900, mehmetkurt6970@hotmail.com

**Dr., orcid no: 0000-0003-3295-4354, esrabulut50@hotmail.com

Makalenin Gönderim Tarihi: 18.01.2019; Makalenin Kabul Tarihi: 14.02.2019

1. Giriş

Lykaonia ve Isauria bölgelerinin sınırını oluşturan alan, günümüzde Konya'nın Çumra, Bozkır ve Güneysınır ilçeleri ile Karaman il sınırlarının kavşak noktasını oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile söz konusu sınır bölgesi, Konya iline bağlı Güneysınır ilçesi ve çevresini kapsamaktadır. Bu tanıma göre bugün olduğu gibi Antik Çağda da Güneysınır ve Sarioğlan çevresi, ovalık ve dağlık sahalar arasında bir sınır oluşturmaktadır (MAMA I, s. 35; Freely, 2002: 143) [Harita 1]. Ovalık sahayı oluşturan Lykaonia¹ ile dağlık alanda yer alan Isauria² arasındaki coğrafi farklılıklar, bu bölgede gözle görülür bir şekilde fark edilebilmektedir. Nitekim bölge yerleşimlerinden olan modern Güneysınır ve Karasınır'ın isimleri de kanaatimizce bu durumun açık göstergeleridir.

Antik Çağda Lykaonia-Isauria sınır bölgesi, önemli bir yol kavşağı durumunda idi. Buna göre Isauria'yı kuzeyden çevreleyen ana yol, Ikonion'dan (Konya) Kodylessos (Güdelesin), Bosala/Posala (Özyurt), Pyrgoi (Kazım Karabekir), Ilistra (Yollarbaşı) ve Laranda'ya (Karaman); buradan da Klaudiopolis (Mut) üzerinden Kalykadnos (Göksu) Vadisi'ni izleyerek Seleukeia'ya (Silifke) ulaşmakta idi (Belke ve Restle, 1984: 109 Route D-4; Hild ve Hellenkemper, 1990: 139-140; Karağuz ve Doğanay, 2004: 13-14). Armasun'dan (Güragaç) *tetrakbia* dönemine ait olup tahribat sebebiyle iki parça hâlinde bulunan bir mil taşının yazıtından³ (MAMA VIII, 34 no. 187; French, 2014: 54-55 no. 38B) Laranda-Dalisandos-Isaura (Zengibar Kalesi) arasında bağlantıyı sağlayan başka bir ana yolun varlığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte bölgedeki kentler ile büyük yerleşimlerin *territorium*larında bulunan ve Antik Döneme ait oldukları saptanan kalıntılar barındıran küçük yerleşimler de günümüzde olduğu gibi birbirlerine tali yollarla bağlanmış olmalıdır (Harita 2).

Tüm bunların yanı sıra bu sınır bölgesi, siyasal ve askeri bakımdan olduğu kadar, tıpkı günümüzde olduğu gibi Antik Dönemde de tarım, hayvancılık ve bağcılık açısından da önemli bir yere sahip olmuştur (Bahar, 2003: 171). Batıda Çarşamba Çayı yakınındaki Yenisu (Alkaran) yerleşiminden, doğuda Hacıbaşa Dağı'nın kuzey eteğinde yer alan Özyurt Köyü (Bosala) arasında kalan saha, dağlık Isauria ve ovalık Lykaonia bölgeleri arasında bir geçiş alanı olması nedeniyle, her iki bölge kültürünün özelliklerini de yansıtmaktadır. Bu çalışmada söz konusu sahanın Antik Dönem tarihi ve kültürü ele alınacaktır.

2. Antik Kentler ve Yerleşimler

2.1. Balçıkhisar

Balçıkhisar, Konya'nın 57 km güneydoğusunda, Çumra'ya 21 km mesafede Çarşamba Çayı kıyısında yer almaktadır. Balçıkhisar'da Roma Dönemine ait kalıntılar arasında yer alan yazıtlar, tarih ve arkeoloji çalışmaları bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir (Buckler vd., 1924: 51-52 no. 43-47; MAMA VIII, 18 no. 99-102; Laminger-Pascher, 1992: 206-210 no. 347-359). Bu arkeolojik kalıntılar ve yazıtlar, burada bir Antik Dönem yerleşiminin varlığını da kanıtlamaktadır (Bahar, 1996: 63).

2.2. Alkaran

Konya'nın 63 km güneydoğusunda yer alan Alkaran, bugünkü Yenisu Kasabası olup Çumra'ya 26 km mesafededir. Yerleşimden çok sayıda yazıtlı ve figürlü mezar taşı tespit edilmiştir (Ramsay, 1906: 40 no. 17-18, 43 no. 21; MAMA VIII, 18-22 no. 103-128). Yerleşimin Antik Dönem tarihi konusunda herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Ancak burada ele geçirilmiş Erken Hıristiyanlık dönemine ait çok sayıda yazıt⁴, yerleşimin söz konusu dönemde önemli bir konumda olduğuna işaret etmelidir.

¹Lykaonia'nın siyasal tarihi ve tarihi coğrafyası için bkz. Ramsay, 1890: 337-338; Ruge, 1927: 2253-2265; Belke, 1994: 814-856; Dmitriev, 2000: 349-374; Baldran ve Pehlivan, 2015: 908-912.

²Isauria'nın Antik Dönem tarihi için bkz. Ruge, 1916: 2056; Bahar, 1991: 88-95; Matthews, 1989: 355-367; Lenski, 1999: 413-465; Mullen, 2004: 76.

³Çalışmada kullanılan yazıtların okunmasındaki katkıları için Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Alkan'a çok teşekkür ederiz.

⁴Bu yazıtlar için bkz. MAMA VIII, 18 no. 100; 19 no. 107, 111; 20 no. 116-118; 21 no. 119-122; 22 no. 123-128; Laminger-Pascher, 1992: 193-194 no. 313; 195 no. 316; 195-196 no. 317; 196 no. 318; 198-199 no. 325; 199 no. 326-327; 200 no. 328-332; 201 no. 333-335; 201-202 no. 336; 202-203 no. 338; 204 no. 345.

2.3. Dineksaray

Konya'nın 60 km güneydoğusunda yer alan Dineksaray, Çumra'ya 30 km mesafededir. Dineksaray Isauria-Lykaonia sınırında yer alan (Theonemann, 2011: 197) Isauropolis antik kentinin *territoriumuna* dâhil olup kente 4 km mesafededir. Dineksaray dışında bölgede bulunan Alkaran ve Balçıkhisar yerleşimleri, Çarşamba Çayı üzerine kurulan köprüler vasıtasıyla Lycaonia Ovası ile bağlantı kurmaktadır. Bunlar arasında özellikle Alkaran'ın 7 km kuzey-kuzeydoğusunda bulunan Balçıkhisar köprüsü, Isauria Bölgesi'ne tabi olan topraklardan Lykaonia yönüne doğru uzanan önemli bir konumda yer almıştır (Bahar, 1996: 63). Dineksaray'dan kopyalanmış yazıtlar (MAMA VIII, 22-25 no. 129-133), burada bir Antik Dönem yerleşiminin varlığını göstermektedir.

2.4. Isauropolis (Dorla/Aydoğmuş)

Konya'nın yaklaşık 80 km güneyinde, Karaman'ın ise 48 km batı-kuzeybatısında yer alan Dorla/Aydoğmuş, antik Isauropolis kentine lokalize edilmektedir⁵. Ayrıca Isauropolis, W. M. Ramsay tarafından Strabon'da sözü edilen Isaura Nova olarak düşünülmüştür (Ramsay, 1904: 77; Calder, 1928: 220; Feld, 2005: 24)⁶. Coğrafi açıdan oldukça elverişli bir konuma sahip olan Dorla'da çok sayıda yazıt (A. M. Ramsay, 1904: 260-288 no. 1-5, 7, 10, 12-13, 15-21, 24-28, 31-37; MAMA VIII, 25-31 no. 134-169) bulunmasına rağmen, buranın Konstantinus'tan önce kent olduğuna dair hiçbir kanıt rastlanmamıştır. Buna karşılık Dorla'da bulunan yazıtların verdiği bilgilerden yola çıkılarak Isauropolis'in bir piskoposluk merkezi olduğu doğrulanmıştır (MAMA VIII, xı). Kent, büyük olasılıkla Erken Hıristiyanlık döneminde Hıristiyanlaştırılmış, daha sonraki dönemlerde Isaura'nın *territoriumunda* bir piskoposluk merkezi olmuştur⁷. Isauropolis, MS 325 yılındaki Nikaia (İzmit) konsilinde Silvanos (Destephen, 2008: 849-850), 381'deki Konstantinopolis (İstanbul) konsilinde Hilarios (Destephen, 2008: 455) ve 451'deki Khalkedon (Kadıköy) konsilinde ise Aetios (Destephen, 2008: 74) adındaki piskoposlar tarafından temsil edilmiştir.

Dorla'da ve yakın çevresindeki Emirhan ile Dinek'te ele geçmiş çok sayıda Hıristiyanlık dönemi yazıtı, kentin bu dönemdeki önemine işaret eder nitelikte olup Konstantinus Dönemi öncesine MS 3. yüzyıl sonlarına veya 4. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir (Mullen, 2004: 78)⁸. Ayrıca Kaesarealı Basilios'un 374 yılına ait mektubundan Isaura'nın bir piskoposa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Basilios, İkonium piskoposu Amphilokhos'un (Destephen, 2008: 106-133) Isaura kilisesinin işlerine gösterdiği ilgiden söz etmektedir. Basilios, Isaura piskoposunun ve bu kentin çevresindeki köylerin dini liderlerinin atanmasına ilişkin bu mektubunda Amphilokhos'a Isaura'ya piskoposluk yapabilecek bir adamı bulup yerleştirmesini tavsiye etmiştir (Basilios, *Epist.* 190; Destephen ve Métivier, 2007: 355; Destephen, 2008: 114). Buna ek olarak MS 375 yazında Kaesarealı Basileios, piskopos Amphilokhos'un Isauria'da bulunan kiliselerdeki

⁵Dorla'nın Antik Döneme ait kalıntıları ve yazıtları için bkz. MAMA VIII, xı, 25-31 no. 134-169; Laminger-Pascher, 1992: 213-216, 216-238 no. 369-433.

⁶Strabon (XII 6.2.), MÖ 1. yüzyılda Isaurike Bölgesi'nde Isaura Palaia/Isaura Vetus ve Isaura Nea/Isaura Nova olmak üzere iki Isaura'nın varlığından söz etmektedir (Magie, 1950: II 1171-1174; Laminger-Pascher, 1992: 213). Roma imparatorluk döneminde ise bölge, Isaura Palaia ve Isaura Nea yerleşimleri yerine muhtemelen sikke ve yazıtlarda Isauralıların *metropolis* olarak geçen Isaura kenti yani Zengibar Kalesi tarafından temsil edilmektedir (Pillhofer, 2018: 16). MS 2. yüzyılda oluşturulmuş olan Kilikia, Lykaonia ve Isauria'dan meydana gelen *tres eparchiarum* idare edildiği merkezlerden ya da başkentlerden birisi de muhtemelen Isaura Palaia yani Zengibar Kalesi olmalıdır (Belke, 2000: 9; Destephen ve Métivier, 2007: 356; Kurt, 2018b: 146). Isauria yerleşimlerinin bir çoğunun lokalizesi problemlili olup Isaura Vetus ve Isaura Nea da bunlar arasında yer almaktadır. Isaura Nea, antik yazarlardaki tasvirlerden hareketle W. M. Ramsay tarafından Aydoğmuş'a yerleştirilmiştir (Ramsay, 1905: 163). Bununla birlikte, 1970'li yıllarda Zengibar Kalesi'nin yaklaşık 10 km batısında, Çarşamba Çayı'nın kenarında Latince bir yazıt bulunmuştur (Hall, 1973: 569-570; Syme, 1987: 132). Söz konusu yazıtta Servilius adı ve *oppidum* Vetus ifadesi yer almıştır. A. Hall, buna dayanarak Isaura Palaia/Isaura Vetus'u Bozkır'a, Isaura Nea/Isaura Nova'yı ise Zengibar Kalesi'ne yerleştirmeyi önermiş ve bu öneri geniş manada kabul görmüştür, Hall, 1973: 570. Isaura Vetus ve Isaura Nova'nın lokalizesi konusundaki tartışmalar için ayrıca bkz. Belke ve Restle, 1984: 180-181, 198-199; Laminger-Pascher, 1986: 257-259; Bahar, 1991: 10-11; Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 192 dn. 429.

⁷A. M. Ramsay (1904: 261-289 no. 1-38), mezar taşları üzerindeki tasvirlerden yola çıkarak Isauria ve Doğu Pisidia'da Hıristiyan sanatı üzerine yapmış olduğu çalışmada Dorla'dan ve Alkaran'dan yazıtlarıyla birlikte çok sayıda figürlü mezar taşı yayımlamıştır. Isauria ile birlikte Lykaonia ovasındaki halkın Hıristiyanlaşma süreci özellikle MS 2. yüzyılda ivme kazanmış ve olağanüstü bir yayılım göstermiştir, bkz. Mitchell, 1993: II 38-43.

⁸Aydoğmuş'ta ele geçmiş Hıristiyanlık Dönemi yazıtları için bkz. MAMA VIII, 27 no. 144; 28 no. 152, 155; 29-31 no. 160-169; Laminger-Pascher, 1992: 229-238 no. 408-433.

sorunları çözmesi konusunda ona yardım etmiştir (Basileios, *Epist.* 216; Ramsay, 1902/1903: 267; Theonemann, 2011: 187).

İmparator Zenon'un (MS 476-491) muhtemelen küçük yerleşimleri büyük komşu kentlere karşı korumak amacıyla çıkardığı kanunda (CJ I, 3, 35, (36)) her kentin kendi piskoposunun olması gerektiği belirtilmiştir (Pilhofer, 2018: 263). Bu durumda her kente bir piskopos atanmış, ancak öyle anlaşılıyor ki Isauropolis bu uygulamanın dışında tutulmuştur⁹. Bu durumda Isauropolis, Leontopolis¹⁰ ile birlikte tek bir piskoposluk olarak belirlenmiştir (Ramsay, 1890: 93; 1904: 78; Belke, 2000: 13). Dorla'daki aşırı yapılaşma nedeniyle bugün yerleşimdeki Antik Dönem kalıntılarının büyük bir kısmının yeri saptanamamakla beraber, bir kilisenin kalıntıları tespit edilmiştir. Buna ek olarak muhtemelen buradaki cami Güney Lykaonia'nın başka yerleşimlerinde de örneklerine rastlanıldığı üzere¹¹ bir kiliseden dönüştürülmüştür (Belke ve Restle, 1984: 180).

Isauria Bölgesi gibi Isauria halkı da Roma İmparatorluğu için önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle MS 448'in sonlarına doğru küçük ve seyrek nüfuslu bir eyalet olan Isauria, MS 5. yüzyılda meydana gelen askeri ve siyasi krizlerin çözümünde önemli bir konumdadır. Zira imparatorluğun bu bölgenin hem jeopolitik hem de jeostratejik bakımdan önemli bir rol üstlenmesini amaçladığı ortadadır (Burgess, 1992: 874). MS 4. yüzyılın ikinci yarısında olduğu gibi 5. yüzyılda da Isauria'da haydutluk faaliyetleri ve isyanlar yaygın bir hal almıştır¹². Bu isyanlar o kadar şiddetli olmuştur ki çok sayıda şehrin surları dahi bu duruma karşı koyamamıştır (Thompson, 1946: 18-19).

MS 449 yılına gelindiğinde ise Bizans imparatoru II. Theodosios (MS 421-450), *consul ve magister militum per Orientem* olan¹³ ve böylece daha çok güçlenen Zenon'un etkisini kırmak için üzerine ordu göndermiştir. İmparator, Isauria'ya (Brooks, 1893: 209) sığınan Zenon'u hem karadan hem de denizden sıkıştırmak istemiştir. Karadan ilerleyen orduya *comes* Maximinus komuta etmiş ancak tüm çabalarına rağmen seferden olumlu bir sonuç elde edilememiştir (John. Ant. *frag.* 199; Belke ve Restle, 1984: 180; Burgess, 1992: 876; Feld, 2005: 25). Piskopos Basileios'un İkonium piskoposu Amphilokhos ve Antiokheia Piskoposu Meletius'a yazdığı mektuplarda (Basileios, *Epist.* 190, 216) Isauria Bölgesi'nde birtakım huzursuzlukların olduğuna değinilmektedir (Feld, 2005: 24; Theonemann, 2011: 197). Isauropolis, en son Hierokles'in *Synecdemus* adlı eserinde anılmaktadır (Hierokles, 1866: 675.12).

2.5. Elmasun (Güneybağ)

Eski adı Elmasun olan Güneybağ yerleşimi, Güneysınır ilçesinin mahallesidir. Elmasun, Antik Lykaonia-Isauria sınır yerleşimlerinden birisi olmalıdır. Nitekim Zengibar Kalesi kalıntılarını Elmasun'da

⁹Zenon'un bu iki yerleşim için tek bir piskopos atamasının sebebi bilinmemekle birlikte W. M. Ramsay, böyle bir uygulamanın nedeni olarak yerleşimlerin birbirlerine yakın olmalarını göstermektedir, bkz. Ramsay, 1890: 369-370.

¹⁰Bir Isauria kenti olan Leontopolis'in yeri maalesef kesin olarak tespit edilememiştir. Hem Codex Iustinianus'da aktarılan ve imparator Zenon zamanına kadar geri giden kanunun (CJ I, 3, 35, (36)) ve hem de Aziz Konon'un Hayatı'na ilişkin bilgilerin yorumlanması neticesinde kent için değişik yerler önerilmiş olup bu konudaki tartışmalar da devam etmektedir. Bu bağlamda W. M. Ramsay (1890: 18) tarafından Aziz Konon'un doğum yeri olan Bidana ve Leontopolis'in aynı yer olması gerektiği düşünülmüş ve Bozkır'a lokalize edilmişti. Leontopolis'in yeri için A. S. Hall ise (1973: 570) Isaura Vetus'u önermişti. Ancak bu öneriyi kabul etmeyen K. Belke (Belke ve Restle, 1984: 198-199; Belke, 2000: 10) Leontopolis'in yeri için Isaura Palaia yani Zengibar Kalesi'ni önermiş ve bu öneri önemli ölçüde kabul görmüştü. Ancak oldukça yeni bir çalışmada P. Pilhofer (2018: 264), Leontopolis'in yeri için Isaura yani Zengibar Kalesi yerine Bidana'yı önermiştir. Öte yandan Leontopolis konusunda araştırmacıların büyük bir bölümünün üzerinde hem fikir oldukları konu, Leontopolis'in önceki bir kent veya yerleşimin adının imparator Leo'dan dolayı MS 5. yüzyılda Leontopolis olarak değişmiş olduğudur (Feld, 2005: 19; Pilhofer, 2018: 265). K. Belke'ye göre (2000: 10) Leontopolis, Zenon'un kanununa göre bir piskoposluk olmadığı için piskoposluk merkezi 354'ten sonra Isaura Palaia'dan (Zengibar Kalesi) Aydoğmuş'a lokalize edilecek olan Isauropolis'e nakledilmiş olmalıdır. Bu bağlamda P. Pilhofer ise (2018: 16, 264), Isaura yakınlarındaki Bidana köyünün 5. yüzyılda Aziz Konon'un onuruna kente dönüştürülerek Leontopolis olarak isimlendirildiği görüşünü yeniden tartışmaya açmıştır. Leontopolis için bkz. Ramsay, 1904: 77, 78; Ruge, 1925: 2053; Hall, 1972: 568-571; Belke ve Restle, 1984: 198-200; Bahar, 1996: 56-58 Res. 3-4; Pottier, 2005: 452.

¹¹Bunların en tanınmışlarından ikisi Karaman'ın 36 km güneydoğusunda İbrala/Yeşildere kasabası ile yine Karaman'ın 6,5 km güneyinde Fisandon/Dereköy'de bulunmaktadır. Kiliseden çevrilmiş bu camilerin mimari özellikleri için bkz. Eyice, 1971: 82-89 Res. 213-230.

¹²MS 5. yüzyılda Zenon ve Anastasius döneminde Kherris/Papirios kalesi ile ilgili gelişmeler çerçevesinde bölgedeki haydutluk faaliyetleri ve isyanlar hakkında bilgi için bkz. Alkan ve Kurt, 2017: 64-70.

¹³Zenon'a bu unvanın MS 447'de Hunların Konstantinopolis (İstanbul) kuşatmaları sırasında şehri savunmak için gösterdiği büyük çabalar neticesinde MS 449 yılında verilmiş olduğu konusunda bkz. Thompson, 1946: 23.

öğrenmiş olan seyyâh W. J. Hamilton (1842: II 327), buradan Isauria dağlık geçitlerine girdiğini belirtmektedir. Karasenir'i ziyaret eden bir diğer seyyâh olan E. J. Davis ise Elmasun'u geçtikten sonra buğday ve arpa ekili alanlar gördüğünü ancak arazinin büyük bir kısmının ekilmemiş olduğunu belirtmektedir (Davis, 1879: 424). Daha sonra yapılan araştırmalar, burada Roma Dönemine ait bazıları yazıtlı olmak üzere mimari blokların varlığını ortaya koymuştur (Bahar, 2003: 172). Ayrıca Elmasun'dan çok sayıda yazıt da yayımlanmıştır (MAMA VIII, 34-35 no. 186-191).

2.6. Karasınır/Karasenir

Karasenir de denilen Karasınır, Güneybağ ile birleştirilerek Güneysınır adıyla ilçe statüsü kazanmıştır. 19. yüzyıl seyyâhlarından E. J. Davis, Güneysınır'ın mahallesi olan Karasınır hakkında gözlemlerini aktarmaktadır (Davis, 1879: 423). Karasınır'dan kopyalanmış çok sayıda yazıt (MAMA VIII, 31-32 no. 170-174), burada Antik bir yerleşimin varlığına işaret etmektedir.

2.7. Armasun (Gürağaç)

Armasun (Gürağaç), Güneysınır ilçesinin köylerinden birisidir. Güneysınır çevresinin erken dönemleri ve höyükleri üzerinde en kapsamlı araştırmalar H. Bahar tarafından yapılmıştır. Güneysınır çevresinde birçok yerde incelemelerde bulunan Bahar, araştırmalarını özellikle Armasun (Gürağaç), Güdelesin ve Gâvur höyük olmak üzere üç önemli höyükte yoğunlaştırmış, Gürağaç yerleşmesinden Roma dönemine ait yapı kalıntıları tespit etmiştir (Bahar, 2003: 172). Armasun'dan çok sayıda yazıt da kopyalanmıştır (MAMA VIII, 34-35 no. 186-191).

2.8. Dalisandos (Belören ?)

Konumu nedeniyle Lykaonia ve Isauria bölgeleri arasında bağlantının kurulmasını kolaylaştıran, önemli bir kavşak durumunda olan (Bahar, 1996: 61) Dalisandos, Karaman'a 56 km uzaklıktaki Belören'e (Sarioğlan) eşitlenmektedir (French, 1984: 87)¹⁴. Sarioğlan Höyük; Belören kasabası, Konya, Bozkır, Hadim ve Güneysınır yollarının kesişme noktasında önemli bir konumda bulunmaktadır. İlk Tunç Çağı'ndan itibaren kesintisiz bir şekilde yerleşim alanı olan höyüğün, Hellenistik ve Roma dönemlerinde de iskân edildiği seramik buluntularından tespit edilmiştir (Bahar, 2007: 486). Bu kadar köklü bir geçmişi olan Dalisandos, Orta Anadolu, Akdeniz ve Batı Anadolu arasındaki bağlantının kurulabilmesi adına büyük bir öneme sahiptir (French, 1984: 89).

D. French, Dalisandos'u Isauria-Lykaonia sınır kenti olarak ifade etmiştir (French, 1984: 91). Kent, Marcus Aurelius, Lucius Verus, II. Faustina ve I.-II. Philippus dönemlerinde olmak üzere iki defa *Koinon Lykaonon* (Lykaonia Birliği) adına sikke bastırmıştır¹⁵. Söz konusu sikkelerden anlaşıldığı kadarıyla Dalisandos; Derbe (Kerti Höyük), Hyde (Gölören), Ilistra (Yollarbaşı), Barata (Madenşehir) ve Laranda (Karaman) ile birlikte *Koinon Lykaonon*'u meydana getiren altı kentten birisidir (Ruge, 1927: 2253; Jones, 1971: 131; Laminger-Pascher, 1992: 31).

2.9. Kodylessos (Güdelesin)

Kodylessos (Güdelesin), Karaman'ın yaklaşık 37 km batı-kuzeybatısında bulunmaktadır (Resim 1). Höyüğün günümüzdeki adı olan Güdelesin, muhtemelen antik Kodylessos'un bozulmuş bir şeklidir. Nitekim Güdelesin'in 30 km batısında yer alan Tahtalı köyünde¹⁶ tespit edilen bir mezar yazıtında

¹⁴Dalisandos'un yeri konusu uzun zamandır tartışılmakta olup, W. M. Ramsay (1890: 39, 367) tarafından Beyşehir yakınlarındaki Fasillar önerilmişti. Ancak W.M. Ramsay, daha sonra bu önerisinden vazgeçmiş ve Dalisandos'un Seydişehir'de olduğunu ileri sürmüştür, Ramsay, 1902/1903: 265. Bunların dışında Mut'un 6 km kuzeyindeki Sinabiç da önerilen yerler arasındadır (Hild ve Hellenkemper, 1990: 233-234). Dalisandos'un lokalizasyon tartışmaları konusunda ayrıca bkz. Ruge, 1901: 2023-2024; Laminger-Pascher, 1986: 244-252; Feld, 2005: 32.

¹⁵Dalisandos paraları için bkz. Hill 1900: XIX ve 3, Taf. I no. 4; Head 1911: 713; Aulock 1976: 65-67, Abb. Taf. 2 ve 3; Laminger-Pascher, 1992: 31.

¹⁶Çumra ilçesine 45 km mesafede yer alan Tahtalı köyü, Antik Dönemde Isauria-Lykaonia bağlantısını sağlayan önemli bir güzergâh üzerinde yer almaktadır, bkz. Bahar ve Küçükbezi, 2011: 99. Köyün batısında bulunan höyükte Roma ve Bizans dönemi seramik parçalarına rastlanması ve köy içerisinde sözü edilen dönemlere ait mimari parçaların tespit edilmiş olması burada bir Antik dönem yerleşimine işaret etmektedir, bkz. Swoboda vd., 1935: 98 no. 282; Bahar, 2010: 421-422.

(Swoboda vd., 1935: 98-99 no. 282; Robert, 1965: 34) Kodylessos adı okunmuştur¹⁷. Bunun dışında Lykaonia ovası ile dağlık saha arasında yer alan Güdelesin Höyük'te (Belke ve Restle, 1984: 192) Roma ve Bizans dönemlerine ait arkeolojik materyaller ile birlikte çok sayıda yazıt tespit edilmiştir (MAMA VIII, 35 no. 192-197; Bahar, 2003: 172). Bu da höyüğün epigrafik veriler açısından oldukça zengin bir yer olduğunu göstermektedir.

Ayrıca yakın çevredeki Emirhan (Sterrett, 1888: 29-35; MAMA VIII, 35-36 no. 198, 200), Çürük Ümü Ören (MAMA VIII, 36 no. 199; Alkan, 2016: 119-122 no. II. 1-3), Kızılkuyu (MAMA VIII, 36-37 no. 201-205) gibi yerleşimlerde Antik Döneme ait kalıntılar ve yazıtların varlığı bilinmektedir.

2. 10. Losta (Akarköy)

Losta/Akarköy, Karaman'ın 33 km batısında Konya'nın ise aşağı yukarı 70 km güneydoğusunda yer almaktadır (Resim 2). Köyün hemen her tarafında ve birçoğu yapılar da devşirme malzeme olarak kullanılmış blok ve stel bulunmaktadır. Bu arkeolojik kalıntılardan önemli bir bölümü yazıtlıdır (Belke ve Restle, 1984: 216; Kurt, 2011: 100-104 Lev. 143: 1-2 – 152: 1). İ. Hakkı Konyalı'nın (1967: 398) da belirttiği gibiyse köy adeta bir açık hava müzesi görünümündedir. Gerek bu zengin kalıntıları ve gerekse Antik kaynakların Derbe ile bağlantılı olarak aktardıkları bilgilerden yola çıkan bazı araştırmacılar tarafından Derbe Antik kentinin yeri için Losta önerilmişti (Sterrett, 1888: 22; Ramsay, 1890: 336; Ramsay, 1906: 556). Buna karşılık son zamanlarda Derbe'nin Aşiran köyü yakınlarındaki Kerti Höyük'e eşitlenmesi (Ballance, 1957: 147-151; Ballance, 1964: 139) sonucu bu öneri önemini kaybetmiştir.

W. J. Hamilton, 1835 yılında Doğu Akdeniz ülkelerini kapsayan jeoloji gezileri çerçevesinde bölgeye de uğramıştır. Bu geziler esnasında Hamilton, büyük bir cami ile ayırt edilebildiğini belirttiği Sosta'yı (Losta) da ziyaret etmiştir. Seyyâh, camide devşirme malzeme olarak kullanılmış mimari parçaları ve yazıtlı sütunu (Kurt, 2011: 101 Lev. 146: 2) görmüş olacak ki bölgede cami ve okul gibi eserlerin yapımı için bu malzemelerin kullanımına dair yorumlar yapmıştır (Hamilton, 1842: II 327). Değişik zamanlarda Losta'dan çok sayıda yazıt yayımlanmıştır (MAMA VIII, 37 no. 206-210; Alkan, 2016: 122-125 no. II. 4-6).

2.11. Bosala/Posala (Özyurt Köyü)

Bu yerleşim Karaman'ın 31 km kuzeybatısında Hacıbaba Dağlık alanının kuzey eteklerinde yer almaktadır. Bosala, MS 381 Konstantinopolis (İstanbul) *konsilinde* Eugenius adında bir piskopos tarafından temsil edilmiştir (Destephen, 2008: 285). Derbe'yi Losta olarak düşünen W. M. Ramsay, bu iki yerleşimin MS 4. yüzyılın sonlarına kadar ayrı birer piskoposluk iken aynı yüzyılın son çeyreğinde (MS 381) birleşik bir piskoposluk oluşturduklarını ileri sürmüştür (Ramsay, 1904: 76, 77). 10. yüzyıldan 12. yüzyıla kadar olan *Notitiae episcopatuum*larda Bosala'dan bahsedilmektedir (Darrouzès, 1981: 77; 7, 443; 9, 325; 10, 382; 13, 388).

Bosala'nın Antik Dönem kalıntıları bazı 19. yüzyıl batılı seyyâhlarının gözlemlerinde de yer almıştır. W. J. Hamilton, 1835'te köylüler tarafından adının Bossola olduğu söylenen Bosala'ya uğramıştır. Burada mermer parçası üzerinde oldukça tahrip olmuş bir yazıtla (Hamilton, 1842: II 326, 485 no. 425) birlikte çok sayıda bloktan oluşan mimari öge ve başka yazıt parçaları da bulmuştur. Ancak sözü edilen bu son yazıt yazının başlangıcı bir duvar içerisinde gömülü olduğundan çözememiştir (Hamilton, 1842: II 326). Yine 19. yüzyıl sonlarında bölgeyi ziyaret eden E. J. Davis ise ıssız bir köy olarak nitelediği Bossola'nın (Bosala) büyük taş yığınları, mermer parçaları, lahitler ve sarnıçlarla çevrili bir Antik kentin kalıntıları üzerinde olduğunu gözlemlemiştir. Seyyah, ayrıca köyün ortasında sivri kemerli büyük harap bir kilisenin varlığından söz etmektedir (Davis, 1879: 424-425).

3. Siyasal ve İdari Durum

Bölgenin geçmişine dair Antik kaynakların verdikleri bilgiler, MÖ 4. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Diodoros'un anlatımına göre (XVIII 22.1)¹⁸MÖ 322 yılında İskender'in ardılları olan Perdikkas ve Philippos ile Kappadokia kralı Ariarathes arasında Kappadokia Bölgesi'nin hâkimiyeti konusunda bir

¹⁷Güdelesin'in Kodylessos ile özdeşliği, G. Laminger-Pascher tarafından kabul edilmemektedir, bkz. Laminger-Pascher, 1986: 252.

¹⁸Bu konuda modern kaynaklar için bkz. Bevan, 1902: 92-94; Ruge, 1916: 2055; Ormerod, 1924: 199-200; Syme, 1987: 131; Bosworth, 1993: 423, 427.

mücadele meydana gelmiştir. Bu mücadele sonrasında ardıllar, kral I. Ariarathes'i mağlup etmişlerdir. Böylece Kappadokia Bölgesi Eumenes'in (Appianus, II: 8; Plutarkhos, III: 14) yönetimi altında yer almıştır. Tüm bu olaylardan sonra Perdikkas ve Philippos, Laranda (Karaman) ile Isaura'yı (Zengibar Kalesi) kuşatmışlardır. Kuşatmanın ilk gününde Laranda, üçüncü gününde Isaura ele geçirilmiş ve yağmalanmıştır (Bosworth, 1993: 427). Perdikkas ve Philippos, Kappadokia üzerinden gelip Laranda'yı ve daha sonra da Isaura'yı yağmaladıklarına göre Laranda'dan Isaura'ya giderken çalışma bölgemizden geçmiş olmalıydılar.

Bilindiği gibi MÖ 133 yılında Pergamon kralı III. Attalos (MÖ 138-133), devletinin ve hazinesinin Roma'ya devrini vasiyet etmiştir. Ancak bu durum, Aristonikos'un isyan etmesine sebep olmuş, Anadolu'da daha etkin bir politika izlemek durumunda kalan Roma, bu büyük isyanı bastırmıştır. Bu olayın ardından Roma yönetimi MÖ 129 yılında Pergamon Krallığı topraklarının bir bölümü üzerinde Provincia Asia'yı (Asia Eyaleti) oluşturmuştur (Rigsby, 1988: 123-127; Kaya, 2005: 14-16). Romalılar, Aristonikos'un ayaklanması sırasında göstermiş oldukları sadakatin ve askeri desteğin karşılığı olarak Lykaonia'yı Kappadokia krallarının yönetimine vermişlerdir (Mitford ve Andrews, 1980: 1234). Bu olayın ardından muhtemelen VI. Ariarathes'in ölümünden sonra (MÖ 112), Roma Lykaonia'yı geri almış ve burayı Asia Eyaleti'nin yöneticisinin idari alanına dâhil etmiştir (Dmitriev, 2000: 359).

Isauria, Antik Anadolu coğrafyası üzerinde siyasi istikrarsızlığın hüküm sürdüğü bölgelerden birisidir. Bu durum zaman içinde Roma yönetiminin bölgedeki otoritesini bir hayli güçleştirmiştir (Grünawald, 2004: 88). Antik kaynaklardan bölgenin özellikle MÖ 1. yüzyıldaki durumuna dair nispeten daha detaylı bilgiler edinmek mümkündür. Ancak tarihsel süreçte Isauria halkına dair genel izlenim bu halkın enerjik, hareketli ve savaşçı olduğu yönündedir (Ramsay, 1926: 234). Nitekim *proconsul* Publius Servilius Vatia, MÖ 75 yılında haydutluk faaliyetleri¹⁹ içerisinde bulunan Isaurialı kavimlerin saldırılarını engellemek amacıyla mücadeleye girişmiş (Sallustius, II: 69; Livius, Periochae, XC, XCIII; Frontinus, III: 7)²⁰ ve sonrasında muhtemelen bu bölgeyi de kapsayan²¹ alanları denetimi altına almıştır. Publius Servilius Vatia, bu cezalandırma seferi²² sonucunda hâkimiyet kurduğu bölgeleri Kilikia Eyaleti'ne bağlamıştır. Bu büyük başarısından dolayı *proconsule* "Isauricus" unvanı verilmiştir (Strabon, XII 6.2; XIV 5.7)²³.

Öte yandan MÖ 64 yılında Roma Cumhuriyeti'ne tabi olan Kilikia Eyaleti şekillenmeye başlamıştır. Aynı yıl Pompeius Magnus, Roma'nın doğu bölgelerinde düzenlemeler yapmıştır (Appianus, III. 96/97). Bu düzenlemeler çerçevesinde Servilius Vatia tarafından işgal edilen bölgeler ile Kilikia Campestris, Kilikia Aspera, Isauria ve Güney Lykaonia bölgeleri Kilikia Eyaleti ile birleştirilmiştir (Feld, 2005: 73). Servilius'un seferinden sonraki çeyrek yüzyıl içerisinde bölgedeki sınırların önemli ölçüde değiştiği anlaşılmaktadır. Bölge, söz konusu yüzyılda Cicero'nun valiliğini yaptığı Kilikia Eyaleti'ne dâhil olmuş ve Cicero, Isauria ve Lykaonia'nın da içerisinde yer aldığı bölgeyi yönetmiştir (Tozan, 2016: 120)²⁴.

Bu yüzyılda bölgeye dair bilgiler veren yazarların sınır tanımlamalarında özellikle etnik sınırları esas aldıkları anlaşılmaktadır. Örneğin Strabon, Isauria'dan "Isaurike" şeklinde söz etmektedir (Strabon, XII 6.2; Dmitriev, 2000: 351). Strabon, Toroslarda²⁵ yakınındaki Isaurike'yi Lykaonia dâhilinde göstermekte, Isaura Vetus/Isaura Palaia (Eski Isaura) ve Isaura Nova/Nea (Yeni Isaura) denilen iyi tahkim edilmiş iki yerleşim ve onlara tabi olan birçok köyden söz etmektedir (Strabon, XII 6.2). Buradan Strabon'un Isaurikē adını verdiği Toroslara yakın olan bölgenin Lykaonia'nın bir alt bölgesi olduğu sonucuna varılabilir (Bahar, 1994-1995: 238). Roma Cumhuriyet Dönemi sonlarında Marcus Antonius, Homonadlar (Doğanay, 2017:

¹⁹Bölgedeki haydutluk faaliyetleri ve isyanlara, giderek artan Isauria nüfusuna karşılık, yiyecek kaynaklarının sınırlılığının sebep olduğu düşünülmektedir, bkz. Pottier, 2005: 444.

²⁰Servilius Vatia'nın Isaurialılarla yaptığı mücadele ile ilgili olarak ayrıca bkz. Ramsay, 1905: 163-165; Feld, 2005: 42, 67.

²¹R. Syme (1995: 353), Isaura Nova, Isaura Vetus bölgelerine ve çevresindeki kalelere yapmış olduğu seferlerden sonra Servilius'a verilen "Isauricus" unvanından yola çıkarak Isauria'nın Lykaonia'nın güneybatısıyla sınırlandığı önerisini getirmiştir.

²²P. Servilius Vatia'nın izlediği yol güzergâhı ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Ramsay, 1905: 165-166.

²³Servilius Vatia'nın Isaura seferi ve "Isauricus" unvanı alması konusunda detaylı bilgi ve literatür için bkz. Festus, Breviarium, <http://www.attalus.org/translate/festus.html>, [Erişim tarihi: 10.11.2018], XII 3; Ormerod, 1924: 213-220; Hall 1973: 189; Syme, 1995: 210-211.

²⁴Cicero'nun yönettiği Kilikia Eyaleti, batıda Laodikeia kentinden, doğuda Tarsus'a kadar uzanan oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu alan içinde Isauria Bölgesi ve Isaurialıların yaşadıkları coğrafya ise Lykaonia ve Kappadokia arasında yer almakta olup Toroslarda kuzeyine kadar yayılmaktadır, bkz. Dmitriev, 2000: 355, 356.

²⁵Plinius, Isauria'nın Toroslarda güneyine kadar yayıldığına işaret etmektedir, bkz. Plinius, *Nat. Hist.* V 94.

21-126) başta olmak üzere isyancı kavimlerle mücadele için bölgenin kontrolünü MÖ 36 yılında Galatia kralı Amyntas'a vermiştir (Ramsay, 1904: 70; 1917: 232; Ormerod, 1924: 255; Kaya, 2011: 129; Doğanay, 2017: 15). Strabon bu konuda şunları aktarmaktadır:

"Isaurike'nin yanında Derbe bulunur ve burası Kappadokia'ya en yakın ülkedir. Derbe Tiran Antipatros Derbetes'in krali ikametgâhı idi. Bu tiran Laranda'ya da sahipti. Fakat benim zamanımda Derbe ve her iki Isaura da Amyntas'ın elinde bulunuyordu. Amyntas Isauria'yı Romahlardan aldığı halde Derbetes'e saldırıya geçerek onu öldürmüştür. Amyntas, Eski Isaura'yı tabirî ettikten sonra, aynı yerde kendisi için krali bir ikametgâh yaptı. Fakat orada inşa ettiği surun tamamlanmasını göremedi, çünkü Homonadeis ülkesini istila ederken, Kilikialılar tarafından pusuya düşürülerek yakalandı ve öldürüldü" (Strabon, XII 6.3)²⁶.

Strabon'un bu pasajından Isaurikē Bölgesi'nin Isaura Vetus/Palaia ve Isaura Nova/Nea ile köylerini de kapsadığı ve doğu yönünde Kappadokia'ya en yakın yer olan Derbe'yi de içine aldığı anlaşılmaktadır (Dmitriev, 2000: 353). Buna göre Güneysınır ve Hacı Baba Dağlık alanı doğal olarak Strabon'un *Isaurike'si* içerisinde yer almış olmalıdır (MAMA VIII, xı).

Söz konusu bölgede iktidar boşluğunun sona erdirilmesi ve istikrarın sağlanması adına Amyntas'ın Galatia Krallığı Roma tarafından ilhak edilerek imparatorluk topraklarına katılmıştır. Amyntas'ın ani ölümü üzerine (MÖ 25) Augustus, Galatia Krallığı'nı çocuklarına bırakmamış ve Provincia Galatia'ya (Galatia Eyaleti) dönüştürülmesine karar vermiştir (Levick, 1967: 29). Isauria, Pisidia, Lykaonia ve Pamphylia'nın doğu bölgelerini kapsayan eyaletin sınırları²⁷ sıklıkla değişmekle beraber, Lykaonia daima bu eyalet içerisinde kalmıştır (Kaya, 2011: 136).

MS 37 yılında Kilikia Trakheia ile birlikte Lykaonia'nın bir kısmı, Caligula Germanicus (MS 37-41) tarafından IV. Antiokhos ile Iotape Philadelphos'a verilmiştir. Caligula'nın imparatorluk döneminden başlayarak MS 72 yılına kadar Kilikia Trakheia, Isauria ve Lykaonia, Kommagene kralı IV. Antiokhos tarafından yönetilmiştir (Cassius Dio, LIX 8.2; Ramsay, 1890: 372, 375; Magie, 1950: I 512, II 1367 dn. 49; Feld, 2005: 80). IV. Antiokhos'un adına izafeten *Strategia Antiokheiana* adı verilen eyalet²⁸, kuzeyde Garsaura (Aksaray)'nın güneyi, doğuda Tyana (Kemerhisar)'ın batısı, batıda Passala/Bosala, Dalisandus, Ilistra (Yollarbaşı), Laranda, Koropissos (Dağpazarı) ve Klaudiopolis (Mut) yoluyla Antiokheia'ya bağlanmıştır (Dmitriev, 2000: 373, 374)²⁹.

Vespasianus (MS 69-79) döneminde ise bölgenin bulunduğu alanda idari anlamda düzenlemeler yapılmıştır. İmparator, MS 74 yılında Parthlara karşı Anadolu'nun sınır güvenliğini sağlamak amacıyla Galatia ve Kappadokia'yı birleştirerek tek bir eyalet haline getirmiştir (Baydur, 1970: 100). Birleşik eyalete yönetici olarak Cn. Pompeius Collega tayin edilmiştir (Ramsay, 1926: 117). Ayrıca Vespasianus, birleşik eyaletin güvenliğinin ciddi anlamda tehdit altında olması nedeniyle buraya ek *lejyonlar* göndermiştir (Suetonius, *Vesp.*, VIII 4). Isauria ile Lykaonia ve dolayısıyla ele aldığımız sınır bölgesi de bu eyalet içerisinde yer almıştır (Stout, 1926: 49, 50; Rémy, 1986: 172-173).

İmparator Antonius Pius zamanında (MS 138-161), Isauria ile Lykaonia, Galatia'dan ayrılarak Kilikia Trakheia (Dağlık Kilikia) ile birlikte büyük bir eyalet durumuna getirilmiştir (Ramsay, 1890: 376; Magie, 1950: II 1459; Syme, 1986: 159; Feld, 2005: 83). Bu durumda bölge, Antonius Pius zamanında oluşturulmuş ve Lykaonia, Kilikia ve Isauria'yı içine alan *tres eparkhia* (üçlü eyalet) içerisinde yer almıştır (Belke ve Restle, 1984: 53; Rémy, 1986: 79). Bu şekilde Lykaonia, Galatia ve Kappadokia arasında bölünmüştür. Kappadokia'da kalan ve içerisinde Derbe, Hyde (Gölören), Laranda, Barata, Ilistra ve Dalisandos'unda yer aldığı kısım, sikkelerden anlaşıldığı üzere *Koinon Lykaonon*'u (Lykaonia Birliği) oluşturmuşlardır (Waddington, 1883: 24, 36; Hill, 1900: XIX; Head, 1911: 713; Jones, 1971: 135; Dmitriev, 2000: 370-375). Diğer bir ifade ile bu düzenleme sonucu Isauria ve Lykaonia da bütün Dağlık Kilikia Bölgesi'nin yönetiminden sorumlu olan Kilikia yöneticisinin idaresi altına girmiştir. Nitekim bu durumu destekleyici en önemli kanıt, Derbe'de bulunan bir yazıttır. MS 157 yılına tarihlendirilen bu yazıttan

²⁶Bu konuda detaylı bilgi ve yorum için bkz. Sartre, 1991: 15; Syme, 1987: 136; 1995: 221; Mutaftan, 1988: 221-222.

²⁷Eyaletin sınırları konusunda bkz. Strabon, XII 5, 1. 6; 5. 8, 14; Cassius Dio, LIII 26. 3; Levick, 1967: 30; Feld, 2005: 77.

²⁸*Strategia Antiokheiana*, aşağı yukarı *Lykaonia Antiokheiana* veya *koinon Lykaonon* ile aynı bölge olarak düşünülmüştür, bkz. Magie, 1950: II 1368 dn. 49; Laminger-Pascher, 1992: 29. Ancak *Onbirinci Strategia*, *Strategia Antiokheiana* ve *koinon Lykaonon*, S. Dmitriev (2000: 374) tarafından coğrafi ve tarihi açıdan farklı birimler olarak düşünülmektedir.

²⁹*Strategia Antiokheiana* için bkz. Ptol. 5.6.16; Ramsay, 1890: 336, 372; Magie, 1950: II 1368 dn. 49; Jones, 1971: 412-413 dn. 21; Laminger-Pascher, 1992: 29; Syme, 1995: 155; Dmitriev, 2000: 366-370.

birleştirilen Isauria, Lykaonia ve Kilikia eyaletlerinin yöneticisinin *legatus Augustus pro praetore* olduğu anlaşılmaktadır (Ballance, 1957: 147, 149). MS 202 yılında bölgeyle ilgili idari düzenlemeler devam etmiş, Septimius Severus (MS 193-211), Isauria ve Lykaonia'yı da içine alan geniş bir Kilikia Eyaleti meydana getirmiştir (Rémy, 1986: 96-98; Kurt, 2018a: 9). Caracalla'nın (MS 211-217) Roma tahtında olduğu MS 215 yılında Kilikia Eyaleti, Lykaonia ve Isauria'yı da kapsamaktadır (Feld, 2005: 86).

Losta'da (Akarköy) tespit edilen Latince bir yazıt (Paris ve Radet, 1886: 511 no. 26; Sterrett, 1888: 23 no. 20; CIL III, 6783), Isauria Eyaleti tarafından imparator Gordianus'a (MS 238-244) ithaf edilmiştir. Söz konusu yazıt, Isauria'yı ilk defa ayrı bir eyalet olarak belgelemiş olması yönüyle önem taşımaktadır (Feld, 2005: 86). Probus döneminde (MS 276-282) ise Isauria'da iç karışıklıklar ve isyanların meydana geldiği ve imparatorun Palfuerius³⁰ adındaki haydudu öldürerek bölgeyi haydutlardan temizlediği bilinmektedir (SHA, *Prob.* XVI 4; Zosimos I. 69-70; Grünawald, 2004: 88-89; Feld, 2005: 128-132). İmparator, benzer olayların bir daha tekrarlanmaması adına bölgeye hem *veteranlar* yerleştirmiş hem de onların 18 yaşını doldurmuş çocuklarını askere almıştır (SHA, *Prob.* XVI 5, 6; Grünawald, 2004: 88-89; Ergin, 2013: 266). Diocletianus (MS 284-305) da aynı şekilde bölgede haydutluk faaliyetlerinin yeniden yaşanmaması için önlem olarak Isauria'yı başkenti Seleukeia olmak üzere yeniden bağımsız bir Roma İmparatorluğu eyaleti haline getirmiştir (Rougé, 1966: 283; Mitford ve Andrews, 1980: 1232-1234). Yeni Isauria Eyaleti, Kilikia Aspera, Isauria *Decapolis*³¹, her iki Isaura (Isaura Vetus ve Isaura Nova) ile birlikte Güney Lykaonia bölgelerini de kapsamıştır (Feld, 2005: 88). Lykaonia-Isauria sınır bölgesi yerleşimlerinde görülen *tetrarkhia* dönemine ait üç ithaf yazıtı, söz konusu dönemde bölgenin önemine işaret etmektedir (MAMA VIII, xı; MAMA VIII, 34-35 no. 186, 187, 192).

MS 354'de meydana gelen ve MS 4. yüzyıl büyük Isauria isyanlarının ilkinin oluşturan olaylar, sadece Isauria'da etkili olmamış, komşu bölgelere çok önemli yansımaları olmuştur. Sözü edilen isyan, güneyde Kilikia kıyılarından, batıda Pamphylia, kuzeyde Lykaonia'dan kuzeydoğu yönünde Laranda'ya kadar değişik yönlerde etkili olmuştur (Amm. Marc. XIV 1-12; Pottier, 2005: 445). Çok geniş sahalara yayılmış olan bu isyanlardan hiç şüphesiz sınır bölgeleri de derinden etkilenmiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak kırsal bir bölge olan Isauria, imparatorluğun uzak coğrafyalardan getirdiği tahıl dağıtımından yeterince faydalanamamıştır. Bu da bölge halkının kıtlık yüzünden isyan etmesine bir gerekçe oluşturmuştur. Zira bu gibi durumlarda bölge halkı ya haydutluğa karışmış ya da şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır (Pottier, 2005: 449).

MS 370-372 yıllarından itibaren Isauria Eyaleti yapılan düzenlemelerle giderek küçülmüştür (Feld, 2005: 99). Kaesareialı Basileios'un yazmış olduğu bir mektuptan (Basileios, *Epist.* 138.2) anlaşıldığı kadarıyla imparator Valens'in hükümdarlığında bağımsız Lykaonia Eyaleti oluşturulmuştur (Ramsay, 1904: 57, 58 Table I, 82; Belke ve Restle, 1984: 54-55, 86-87; Feld, 2005: 99-100). Öyle ki Isauria Eyaleti'nin kuzeyinde Isaura'dan Laranda'ya kadar olan bölge, Pisidia Eyaleti'nin doğusu ile Galatia Eyaleti'nin güney bölümleri yeni oluşturulan Lykaonia Eyaleti'ne dâhil edilmiştir. Lykaonia Eyaleti, MS 387 yılında Pisidia, Galatia ve Isauria'nın parçalarından oluşuyordu (Rougé, 1966: 283; Belke ve Restle, 1984: 54, 86, 239; Mullen, 2004: 76). Yeni eyaletin oluşturulma sebebi tam olarak bilinmemektedir. Ancak bölgede Hıristiyanlığı yayma çabalarıyla birlikte Isauria'daki piskoposluk bölgelerinde yapılacak yeni düzenlemelerin söz konusu eyaletin oluşturulmasında önemli bir rol oynamış olabileceği düşünülmektedir (Belke ve Restle, 1984: 55 dn. 67; Rougé, 1966: 283 dn. 4; Feld, 2005: 99).

4. Sosyal ve Ekonomik Durum

4. 1. Sosyo-Kültürel Yapı

Erken imparatorluk döneminden itibaren Roma, bütün Lykaonia'da olduğu gibi bu sınır bölgesinde de askeri ve siyasal anlamda olduğu kadar kültürel olarak da varlığını hissettirmiştir. Muhtemelen Augustus zamanından itibaren bölgede yavaş yavaş Romalılaştırma başlamış, bölgeden tespit edilmiş bazıları da Latince olan ithaf yazıtları ve mezar yazıtlarının da gösterdiği gibi sonrasında da artarak devam etmiştir

³⁰Sözü edilen bu kişinin bir haydut olmaktan ziyade kendini Isauria'nın yerel bir hanedanı olarak ilan ettiği ve imparator Probus'un bu nedenle Palfuerius ile mücadeleye giriştiği düşünülmektedir, bkz. Grünawald, 2004: 88.

³¹Isauria *decapolis* ve kentleri için bkz. Cons. Porph. *De Thematibus*, s. 35-36; Ramsay, 1890: 366; Hild ve Hellenkemper, 1990: 235-236; Lenski, 1999: 415; Feld, 2005: 27-32, 70.

(Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 50). Öte yandan araştırma sahası ve yakın çevresinden tespit edilmiş Erken Hıristiyanlık dönemine ait yazıtlardaki şahıs isimleri üzerine C. Breytenbach ve C. Zimmermann tarafından yapılmış değerlendirmeler de Romalılaştırmanın boyutu konusunda fikir vermektedir. Öyle ki onlar, bölge yazıtlarındaki doksan iki erkeğin üçte birinin yerli³², yirmi dördünün Yunan³³ ve yirmi altısının ise içlerinde Iulius, Tiberius, Gaius ve Valerius gibi imparator isimlerinin yer aldığı Latin³⁴ isimleri taşıdıklarını tespit etmişlerdir. Bölgeden kaydedilmiş Hıristiyanlık dönemine ait yazıtlarda aşağı yukarı yarısı yerli olan yirmi iki kadın ismine rastlanmıştır. Bu kadınların aşağı yukarı yarısının yerli isim taşıdığı anlaşılmıştır (Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 212-213). Bütün bunlar, bölgede önemli ölçüde bir Hellenizasyon ve Romanizasyonun göstergesi olması yanında etnik ve kültürel bir çeşitliliğe de işaret etmektedir.

Söz konusu çeşitliliği bölgeden elde edilmiş epigrafik materyaller sayesinde mesleklerde de görmek mümkündür. İnceleme sahasını oluşturan Isauria-Lykaonia sınır bölgesinde saptanan yazıtlar, Antik Döneme dair çok çeşitli mesleklerin varlığını da ortaya koymaktadır. Bu meslekler içerisinde askerliğin önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Bölgenin en batısında Alisa yerleşiminden bir mezar yazıtı (SEG VI, no. 506; Laminger-Pascher, 1985: 389) burada Crispus adında bir *lejyonerin* varlığını belgelemektedir. Yine Alisa'da Aurelius Popas adında bir *veteramn* varlığı mezar yazıtından (SEG VI, no. 507; Laminger-Pascher, 1985: 387) anlaşılmaktadır (Kurt, 2018b: 144). Bölgede askerlere ait yazıtların en yoğun görüldüğü yer ise Hacıbaşa Dağlık Alanı'dır³⁵. Söz konusu alanın kuzeybatısında yer alan Karasınır (Karasenir)'da bulunmuş kırık bir yazıttan (MAMA VIII, 31-32 no. 172; Laminger-Pascher, 1992: 43 no. 36) burada bir *veterana* ait mezarın varlığı anlaşılmaktadır. Hacıbaşa Dağı'nın kuzey eteğinde yer alan Elmasun'daki (Güneybağ) yazıtlardan ise burada iki *veteramn* var olduğu bilinmektedir. Bunlardan ilki karısı ile birlikte kızları için mezar steli (Sterrett, 1888: 32 no. 40; MAMA VIII, 32 no. 175; Laminger-Pascher, 1992: 37 no. 16) yaptırmış olan Tiberius Claudius'tur. İkincisi ise mezar yazıtından (Paris ve Radet, 1886: 508 no. 15)³⁶ anlaşıldığı üzere Marcus Aurelius Papias adını taşımaktadır. Akarköy'de (Losta/Zosta) saptanan bir stelden (Paris ve Radet, 1886: 509 no. 19a-b)³⁷ Iulius Rufus adında bir *veteramn* varlığı belgelenmiştir. Aynı yerleşimden tespit edilmiş bir diğer yazıtta (Paris ve Radet, 1886: 509 no. 20)³⁸ ise muhtemelen *IV. Scythica Lejyonu*'ndan³⁹ emekli olmuş Titus Sextilus adında bir askerinin ismine ulaşılmıştır. Losta'da bulunan Latince-Yunanca çift dilli ve Zeus'a ithaf edilen bir adak taşı ise (Stauner, 2016: 113-122)⁴⁰ Gaius Annius Maximus adındaki *XVI. Flavia Firma lejyoneri*ni belgelemektedir. Bosala'da bulunan bir yazıttan (Sterrett, 1888: 22 no. 19)⁴¹ *II. Gallica Lejyonu*'nun *Ala*'sında atlı olarak hizmet etmiş Longinus adında askerinin varlığı bilinmektedir. Sözü edilen bu yazıtta ayrıca *praetor* rütbesinden emekli olmuş bir başka Longinus'a ve bunların dışında aynı isimli iki kişinin daha varlığına rastlanmıştır. Bu durumda muhtemelen bu ailede askerlik mesleğini seçmiş birden fazla kişi olmalı ve askerlik mesleği aile ve hatta belki de sülale boyunca sürdürülmüş olmalıdır (Kurt, 2016: 137).

Bölgedeki bazı yazıtlarda ise malikâne görevlilerine, dolayısıyla tarım ve hayvancılıkla ilgili bazı mesleklerle de rastlanmaktadır. Dorla'da bulunan ve 4.-5. yüzyıllara tarihlendirilen bir yazıttan (Ramsay, 1904: 283 no. 24)⁴² Doxa adında bir *oikonomeissanın* (kadın kâhya) varlığı bilinmektedir. Yine Dorla'da tespit edilen bir başka yazıtta (MAMA VIII, 25-26 no. 136; Laminger-Pascher, 1992: 222-223 no.

³²Bölge yazıtlarında tespit edilmiş yerli şahıs isimleri için bkz. Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 212 dn. 598.

³³Bölge yazıtlarında tespit edilmiş Yunan şahıs isimleri için bkz. Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 212 dn. 599.

³⁴Bölge yazıtlarında tespit edilmiş Latin şahıs isimleri için bkz. Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 44 dn. 79-83, 213 dn. 603.

³⁵Hacıbaşa Dağlık Alanındaki asker yazıtları hakkında bkz. Kurt, 2016: 133-139; Kurt, 2018b: 144-145.

³⁶Yazıtın daha sonraki edisyonları için bkz. Sterrett, 1888: 30-31 no. 37; IGR III 268; Laminger-Pascher, 1992: 37 no. 17.

³⁷Yazıtın daha sonraki edisyonları için bkz. Sterrett, 1888: 27 no. 27-28; IGR III 270a-b; Laminger-Pascher, 1992: 45 no. 40.

³⁸Yazıtın daha sonraki edisyonları için bkz. Sterrett, 1888: 26 no. 25; IGR III 271; Laminger-Pascher, 1992: 45 no. 39.

³⁹*IV. Scythica lejyonu* için bkz. DuBois, 2015: 256-264.

⁴⁰G(aius) Annius Maximus adındaki *XVI. Flavia Firma lejyoneri* tarafından Zeus'a ithaf edilmiş Latince-Yunanca çift dilli yazıtlı adak taşının sadece Latince bölümünün tercümesi ile birlikte kısa bir tanıtımı için bkz. Kurt, 2011: 102 dn. 511 Levha 147: 1. Adak taşı ve *XVI. Flavia Firma* hakkında bilgi için ayrıca bkz. Kurt, 2016: 135-137.

⁴¹Yazıtın sonraki edisyonları için bkz. IGR III 272; Laminger-Pascher, 1992: 44 no. 38.

⁴²Yazıtın sonraki edisyonları ve genel olarak yazıt hakkında bkz. Ramsay, 1908: 292-293 no. 22; Robert, 1965: 106-107 dn. 4; BE, 1983, 166 no. 420; Laminger-Pascher, 1992: 15 no. 405; Destephen, 2008: 236.

388)⁴³AureliusThalais adında bir *oikonomos*tan söz edilmektedir. Almassun'dan saptanan bir yazıtta (Sterrett, 1888: 33 no. 41)⁴⁴ adı geçen Demetrios'un ise bir *pragmateutes* olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan, Dorla'da bulunan bir yazıtta (MAMA VIII, 28 no. 152) Papias oğlu Paulos ve Kottolis oğlu Tas adlarında taş ustalarından söz edilmektedir. Aynı yerden 1901 yılında A. M. Ramsay tarafından kopyalanmış (1904: 287 no. 33 fig. 33) bir başka mezar yazıtı ise muhtemelen MS 2. yüzyıla ait olup Publius Aelius Iulius adında bir doktorun varlığını belgelemektedir (Samama, 2003: 445 no. 346). Bölgede doktorluk mesleğinin geçtiği bir diğer yazıtta ise Ikonion'un yaklaşık 50 km güneydoğusunda, Çarşamba Çayı kenarındaki Alkaran yerleşiminde rastlanmıştır. Oğlu Timotheos ve gelini Alexandria tarafından onuruna yaptırılmış olan MS 3. yüzyıla ait mezarın yazıtından Aurelius Priscus'un Hıristiyan bir doktor olduğu anlaşılmaktadır (A. M. Ramsay, 1906: 53 no. 31)⁴⁵. Losta'da caminin bir duvarında yer alan ve muhtemelen MS 2.-3. yüzyıllara ait olan Herakleon adındaki bir kişiye ait mezar yazıtından bu kişinin babası olan Hermeros'un da doktor olduğu anlaşılmaktadır (Paris ve Radet, 1886)⁴⁶. Yine aynı yerden bir başka yazıtta (Laminge-Pascher, 1992: 48 no. 47) ise bir öğretmen olan Eugraphios'un oğlu Symmakhis'in adı tespit edilmiştir. Karasenir'den kopyalanmış bir yazıtta ise (Laminge-Pascher, 1992: 41 no. 31) Papias adında bir memurdan söz edilmektedir.

Bölgedeki bazı yazıtlar ise Hıristiyanlık dönemi din görevlilerinin varlığına işaret etmektedir. Dorla'nın 8 km kuzeybatısında Dineksaray'da bulunan ve 3.-4. yüzyıllara tarihlendirilen bir yazıttan (Ramsay, 1905: 168-171 no. 141; MAMA VIII, 23-25 no. 132) Isauropolis'in Nestor adındaki bir piskoposunun varlığı belgelenmiştir (Destephen, 2008: 711). Aydoğmuş'ta keşfedilmiş ve aynı yüzyıllara tarihlendirilen yazıttan (MAMA VIII, 29 no. 161; A. M. Ramsay, 1904: 269 no. 3) ise kentün Mammias adında bir piskoposa sahip olduğu anlaşılmaktadır (Destephen, 2008: 638). Yine Dorla'dan kopyalanmış ancak tarihlemesi tartışmalı olan (Destephen, 2008: 854-855) başka bir yazıttan (A. M. Ramsay, 1904: 272 no. 5; Laminge-Pascher, 1992: 231 no. 410) Sisamoas adında bir piskoposun varlığı bilinmektedir. Bugünkü Yörükcamili köyünün mezarlığında bulunmuş, Alkaran'a getirilmiş ve 3.-4. yüzyıla tarihlendirilen bir mezar taşının yazıtı da (Ramsay, 1908: 385 no. 14; 1918: 181 no. 22; Laminge-Pascher, 1992: 205 no. 346) Kouanzapheas'ın oğlu Apas'ın, anısına mezar yaptırdığı erkek kardeşi Indakos'un bir piskopos olduğunu belgelemektedir (Destephen, 2008: 470).

Yine Alkaran civarında bulunan ve 4.-5. yüzyıllara tarihlendirilmiş bir yazıttan (MAMA VIII, 21 no. 119; Laminge-Pascher, 1992: 200 no. 348) Valentia tarafından hatırasına mezar inşa ettirilmiş Paulos adında bir episkoposun (rahip) varlığı anlaşılmıştır (Destephen, 2008: 778). Aynı bölgede yer alan ve oldukça tahrip durumdaki bir yazıttan bir başka rahibin varlığı bilinmektedir (MAMA VIII, 21 no. 121). Dorla'dan kopyalanmış bir yazıt (MAMA VIII, 30 no. 163)da Mamas ve Demetrios adındaki kişilerin Sadas isimindeki rahip adına mezar yaptırmış olduklarını belgelemektedir. Ayrıca Konya'da bir blok üzerindeki 5. yüzyıla tarihlendirilmiş bir yazıttan (Ramsay, 1918: 151 no.8) Isauropolis'li Nesios adında bir rahibin varlığı bilinmektedir (Destephen, 2008: 710). Alisa'dan Aydoğmuş'a getirilmiş 4. yüzyıla ait bir mezar taşından Isauropolis'in Eugenios adındaki bir rahibinin varlığı bilinmektedir (Buckler vd., 1924: 60 no. 66 Pl. XI; SEG VI, no. 496; Destephen, 2008: 286). Güdelesin ile Kızılkuyu arasında tespit edilen bir yazıttan (MAMA VIII, 36-37 no. 204) eşi Makrina tarafından gömülmüş olduğu anlaşılan Gaios da bir rahiptir.

Bölge yerleşimlerinde kilise hizmetçisi anlamına gelen *diakonun* geçtiği yazıtlarda bulunmuştur. Dorla'dan kopyalanmış bu türden yazıtların birinde (MAMA VIII, 23 no. 131) Kleme(n)s'in kendi kardeşi *diakon* Indous'u hatırasından dolayı süslediğinden söz edilmektedir. Dorla'dan bir başka yazıtta (MAMA VIII, 30 no. 164) ise adına annesi Nanna ve kardeşleri Oualgios ve Lucius tarafından bir stel diktirilmiş Tabeis isimli *diakona* rastlanmaktadır. Yine aynı yerden oldukça uzun olan bir başka yazıtta (MAMA VIII, 23 no. 132) da *diakon* kelimesi geçmektedir. Karasenir'de bulunan 4.-5. yüzyıllara ait bir yazıtta (MAMA

⁴³Bu konuda ayrıca bkz. Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 197.

⁴⁴Yazıtın sonraki edisyonları ve genel olarak yazıt hakkında bkz. MAMA VIII 33 no. 182; Laminge-Pascher 1992: 38 no. 20; Robert, 1965: 36-37.

⁴⁵Yazıtın sonraki edisyonları için bkz. MAMA VIII, 20 no. 118; Laminge-Pascher, 1992: 199 no. 326; Samama, 2003: 443-444 no. 344.

⁴⁶Yazıtın sonraki edisyonları için bkz. Sterrett, 1888: 27-28 no. 29; MAMA VIII, 37 no. 208; Laminge-Pascher, 1992: 47 no. 45; Samama, 2003: 445 no. 347.

VIII, 32 no. 174) babası Lourmithbas'ın adına bir stel diktirdiği Paulus da bir *diakondur* (Destephen, 2008: 778).

Bölgeden ele geçmiş iki yazıt ise *martyr*lerden söz etmektedir. Bunlardan ilki Güdelesin yakınlarındaki Emirhan'da tespit edilmiş olup yazıttan Nounnos ve Valerius'un, anısına mezar taşı diktirmiş oldukları Paulus'un bir *martyr* olduğu anlaşılmaktadır (Paris ve Radet, 1886: 509 no. 18; MAMA VIII, 36 no. 200). Yakın çevrede bir *martyr*ün varlığını gösteren ikinci yazıt ise (Sterrett, 1888: 20 no. 16; Laminger-Pascher, 1992: 53 no. 54) Ilistra'dan (Yollarbaşı) kopyalanmıştır. Bu yazıtlar, Hıristiyanlığın bölgedeki ilk yayılış dönemlerinde Hıristiyanların uğramış oldukları zulümlere dair yazılı kanıtları oluşturmaktadır (Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 212).

Bütün bunlar Isauria-Lykaonia sınır bölgesinin Hıristiyanlığın bölgede yayılışı ve bölge yerleşimlerinin bu süreçte oynadığı rol konusunda bir fikir vermektedir. İlk Hıristiyanlık yazıtlarının Dineksaray, Alkaran, Isauropolis, Balçıkhisar, Karasenir, Kodylessos gibi önemli bir yol güzergâhı (French, 2016: 77) üzerindeki merkezlerde yoğunlaştığı dikkati çekmektedir. Bu durum, Paulus ve Barnabas'ın Lystra'dan Derbe'ye giderken bu yolu kullandıkları, Hıristiyanlığın da bu bölgeye MS 1. yüzyılda söz konusu yol ile getirilmiş olup aynı yol boyunca yayıldığı şeklinde yorumlanmıştır (Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 48, 203, 211). Bu bağlamda bölgede Paulus isminin fazlaca kullanılması⁴⁷ da dikkat çekici bir durum olarak kaydedilmelidir. Ayrıca Paulus adı dışında İncil'de geçen isimlere Çarşamda Havzası'nın güneyindeki kentler ile Laranda ve Isauropolis (Aydoğmuş) arasındaki yerleşimlerde rastlanması da Hıristiyanlığın bölgede erken dönemlerdeki yüksek ilişkinin bir diğer göstergesi olmalıdır (Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 210). Isauria ve Lykaonia'nın sınırını oluşturan bu bölgedeki Erken Hıristiyanlık dönemine ait mezar taşları MS 4. yüzyıl öncesinde bölgede Hıristiyanlığın güçlü bir şekilde varlığını ortaya koymuştur (Clarke, 2008: 612).

4.2. Tarım ve Hayvancılık

Çalışma alanımızı kapsayan bölgede tespit edilen mezar taşları üzerinde sıklıkla üzüm, asma dalı, bağ bıçağı (falx vinitoria) ve bağ çapası (dolabra) ya da kazma gibi motiflerin kullanılmış olması, bölgede çiftçilik yapıldığının açık göstergeleridir. Bu çiftçilerin çoğu kendilerine ait mülklerde çalışmışlardır ve yine kendi topraklarına gömülmüşlerdir (Breytenbach ve Zimmermann 2018: 466). Genelde engebeli bir yapıya sahip olan Isauria Bölgesi'nin bir parçasını oluşturan Lykaonia-Isauria sınır bölgesinde bu engebeli alanlar dışında az da olsa tahıl üretimi yapılabilecek ovalar bulunmaktadır (Magie, 1950: I 289). Buna ek olarak yaşadığı zaman konusunda değişik görüşler mevcut olan Bidanalı Konon⁴⁸, Isauria Bölgesi'nde bulunan ıssız ve dağlık alanlarda çiftçiliğin yapılması için önderlik etmiştir. Bölgede bir şekilde haydutluk faaliyetlerine karışmış insanlar, sistemli bir şekilde tarlalarda çiftçi olarak üretim yapabilmeleri için toprağa yerleştirilmişlerdir. Bu çiftçiler, Aziz Konon'un tarlalarını, bahçelerini ve bağlarını işlemişlerdir. Isauropolis

⁴⁷Balçıkhisar: Ramsay, 1905: 178 no. 82; Alkaran: MAMA VIII, 21 no. 119, 22 no. 126, 19 no. 111; Dorla: MAMA VIII, 30 no. 165, 28 no. 152; Çürük Ümü Ören: MAMA VIII, 36 no. 199; Güdelesin: MAMA VIII, 36 no. 202; MAMA VIII, 35 no. 196; Karasenir: MAMA VIII, 32 no. 174.

⁴⁸B. D. Shaw (1990: 246), Aziz Konon'u tıpkı Azize Thekla gibi MS 1. yüzyılın bir kişiliği ve Isaura çevresindeki bölgenin Hıristiyanlaşmasının öncüsü olarak düşünmüştür. Bununla birlikte Pilhofer (2018: 231), onun MS 3. yüzyılın sonlarına doğru yaşamış olduğu kanaatini belirtmiştir. Bidanalı Aziz Konon'un hayatı için bkz. Trautmann ve Kolstermann, 1934: 300, 306, 315-316; Halkin, 1985: 8-9 no. 4, 20 no. 15; Pottier, 2005: 452. İster 1. yüzyılda ve isterse 3. yüzyılda yaşamış olsun Aziz Konon'un kültürü, 4. ve 5. yüzyıllarda sadece Isaura kenti çevresinde değil, bütün Kalykadnos bölgesinde yayılmış, buralarda adına kiliseler inşa edilmiştir, Pilhofer, 2018: 240-269, 274. Bunlardan birisi de Geç Antik Dönem yazarlarında Kherris/Papirios olarak geçen ve büyük olasılıkla Aşağı Akın'daki kaleye eşitlenmesi gereken (Alkan ve Kurt, 2017: 44) kalenin içerisindeki Aziz Konon Kilisesi'dir. Antik kaynaklarda Kherris/Papirios kalesinde yer aldığı belirtilen söz konusu kilise çok büyük olasılıkla MS 474-484 yılları arasında yani Zeno'nun imparatorluğu döneminde inşa edilmiştir (Alkan ve Kurt, 2017: 28-33, 38). Öte yandan Toroslarda bulunan ve Konon'un memleketi olan Bidana'nın yeri de belirsizliğini korumaktadır. Ancak Isauropolis'ten 18 stadia, Ikonion'dan 40 Roma mili mesafede olduğu düşünülmektedir, Shaw, 1990: 246 dn. 30; Belke ve Restle, 1984: 144; Feld, 2005: 20 dn. 9. Genel olarak Konon'un kült merkezinin yeri için Isaura/Zengibar Kalesi düşünülmüş ve burada yer alan 10'un üzerindeki kilisenin birisinin ona atfedildiği kabul edilmiştir, Pottier, 2005: 452. Bununla birlikte Aziz Konon'un Hayatı metnini yeniden değerlendiren P. Pilhofer (2018: 262), Konon'un kült merkezinin söz konusu azizin doğum yeri olan ve Isaura'ya 3 km mesafedeki Bidana olduğunu düşünmüş, burasının zamanla şehre dönüşerek Leontopolis ismini aldığı ve hatta belki de şehrin yükselişinin Zenon'a kadar geri gittiği görüşünü ileri sürmüştür, Pilhofer, 2018: 265, 267.

ovasının köyde yaşayan ve hayvancılıkla geçinen halkı ise Bidana manastırı çevresinde bulunan yüksek kesimlerde yaz dönemlerinde hayvanlarını olatmaya çıkarmışlardır (Pottier, 2005: 462, 463).

Bölgede tarımsal faaliyetlerin yapıldığına dair en somut kanıtları steller üzerinde bulunan betimlemeler oluşturmaktadır. Çarşamba Çayı kenarında, Apa'da Aurelia Frontina'nın Ioulios için inşa ettirdiği mezara ait olan bir mermer blok üzerinde üzüm, asma dalları ve muhtemelen bir kap motifi işlenmiştir (McLean, 2002: 49 no. 141 fig. 155). Bu tür mezar taşlarına en fazla Dorla'da (Aydoğmuş) rastlanmaktadır. Köyün güneyinde adı okunamayan bir şahsın kayınvalidesi Nesis için diktirmiş olduğu MS 1-2. yüzyıla tarihlendirilen mezara ait blok taş üzerinde üzüm ve bağ bıçağı veya benzeri bir bıçak motifi işlenmiştir (MAMA VIII, s. 167 Pl. 6)[Resim 3]. Ancak Dorla'da tespit edilmiş üzerinde tarıma dair motiflerin yer aldığı aşağıdaki mezar taşlarının tamamı MS 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bu yazıtlardan birinde adı okunamayan bir kişinin muhtemelen babası olan Philtatos için diktirdiği bir bloğun orta kısmında bulunan iki yana ayrılmış yapraklı dallar ve üzüm salkımları tasvir edilmiştir (Ramsay, 1905: 264-269 no. 2 fig. 2a, 2b; A. M. Ramsay, 1906: 22-23 no. 7 fig. 7A; Ramsay, 1908: fig. 10) [Resim 4]. Yine köyün güneyinde tespit edilmiş ve Demetrios tarafından oğlu muzaffer savaşçı Roufos anısına diktirilmiş mezar taşının üzerinde de bağ bıçağı betimi bulunmaktadır (A. M. Ramsay, 1904: 279-280 no. 16 fig. 16). Bunlardan başka Aydoğmuş'ta Banalis'in erkek kardeşi Paulos için inşa ettirmiş olduğu yazıtlı bir mezar taşı daha bulunmuştur. Bu mezar taşında bir çelengin sol tarafında bir bağ bıçağı ve sağ tarafında bağ çapası veya çapa benzeri bir kazıyıcı görülmektedir (A. M. Ramsay, 1904: 285 no. 27 fig. 27). Hıristiyan adı taşıyan Petros isimli bir şahsın aynı adı taşıyan amcasının hatırasına diktirmiş olduğu mezar taşında (A. M. Ramsay, 1904: 284 no. 26 fig. 26), üstte karşılıklı iki rozet ve bunların ortasında bir çelenk, alta ise bağ bıçağı ve bağ çapası ya da kazma işlenmiştir. Piskopos Mammas için Makeros, Thas ve kız kardeş Banalis tarafından diktirilmiş yazıtlı bir mezar taşında (A. M. Ramsay, 1904: 269-270 no. 3 fig. 3; Ramsay, 1906: 35-37 no. 13 fig. 13A)⁴⁹ çekiç veya tokmak ile muhtemelen bağ bıçağı olarak tanımlanabilecek aletler tasvir edilmiştir. *Diakon* Tabeis için anne Nanna ve erkek kardeşler Valgios/Oualgios ve Lukios tarafından dikilmiş mezar taşı (A. M. Ramsay, 1904: 271 no. 4 fig. 4; Ramsay, 1906: 38 no. 14 fig. 14) üzerinde de çapa veya kazma ile birlikte bağ bıçağı motifleri betimlenmiştir (Resim 5). Dorla ve Dinek arasında Ören adı verilen harabelerde yazıtından Mammeis'in erkek kardeşi Lourmas için inşa ettirdiği anlaşılın mezar taşı tespit edilmiştir (A. M. Ramsay, 1904: 285-286 no. 30; Buckler vd., 1924: 58-59 no. 60; SEG VI, no. 490). Söz konusu mezar taşında başka motiflerle birlikte solda bağ bıçağı ve sağda kazma figürleri görülmektedir (ICG no. 802=<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/802>, [Erişim tarihi: 29.10.2018]).

Karasenir'de saptanan ve üzerinde bulunan yazıttan Markos adında bir şahsın anısına dikilmiş olduğu anlaşılın kırık bir taş üzerinde çapa/kazma ve bağ bıçağı motifleri görülebilmektedir (A. M. Ramsay, 1904: 285 no. 29 fig. 29)[Resim 6]. Modern Emirhan yerleşiminin hemen kuzeybatısında yer alan Güdelesin'den kopyalanmış bir yazıtta (MAMA VIII, 35 no. 195; Laminger-Pascher, 1992: 34 no. 4) Nenis tarafından Tateis'i onurlandırmak için dikildiği anlaşılın blok taş üzerinde üzüm asması motifleri ayırt edilebilmektedir (ICG, no. 640= <http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/640>, [Erişim tarihi: 28.10.2018]).

Güdelesin yakınında Elmasun'dan ele geçmiş ve üzerindeki yazıttan (MAMA VIII, 33 no. 183) Pinatra'nın piskopos olan oğlu için diktirmiş olduğu anlaşılın blok üzerinde bağ bıçağı tasvir edilmiştir (ICG, no. 650=<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/650>, [Erişim tarihi: 28.10.2018]). Elmasun'da bulunan ve yazıtından (MAMA VIII, 33-34 no. 184) Athenais adında bir şahsın adı okunamayan ancak piskopos olduğu anlaşılın kocası için diktirmiş olduğu blok üzerinde bir çapa motifi işlenmiştir (ICG, no. 651= <http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/651>, [Erişim tarihi: 28.10.2018]). Güdelisin yakınında Emirhan'da Kazousa'nın Ba adındaki şahıs anısına diktirmiş olduğu anlaşılın yazıtlı (MAMA VIII, 35 no. 197) blok taş üzerinde kazma ve tarak işlenmiştir (ICG, no. 641= <http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/641>, [Erişim tarihi: 28.10.2018]).

Emirhan'ın kuzeybatısında Güdelisin ile Kızılkuyu arasındaki mezarlıkta iki parçaya ayrılmış bir blok taş ele geçirilmiştir. Üzerindeki yazı tam olarak okunamadığı için kesin olarak anlaşılınmamakla birlikte

⁴⁹Ayrıca bkz. BE 1993, 586 no. 771; Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 468.

(MAMA VIII, 36 no. 203) blok taş üzerindeki betimler arasında maşrapa, üzüm, asma dalları ve bir çift balık bulunmaktadır (ICG, no. 647= <http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/647>, [Erişim tarihi: 28.10.2018]) [Resim 7].

Güdelisin yakınında Çürük Ümü Ören’de tespit edilmiş ve Quanalıs’in erkek kardeşi Paulos anısına diktirmiş olduğu mezar taşında (MAMA VIII, 36 no. 199) ise muhtemelen balta motifi yer almaktadır (ICG, no. 642= <http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/642>, [Erişim tarihi: 29.10.2018]). Ayrıca bölgede bulunan mezar taşları tarımın yanında hayvancılığın yapıldığını da göstermektedir. Aydoğmuş’ta Petros’un annesi Gazoa’nın anısına kardeşleriyle birlikte diktirmiş oldukları MS 3. yüzyıla ait yazıtlı mezar taşında (MAMA VIII, 30 no. 166; Breytenbach ve Zimmermann, 2018: 468) eğirme aleti/kirpen ve iğ motifleri işlenmiştir (ICG, no. 808= <http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/808>, [Erişim tarihi: 28.10.2018]) [Resim 8].

Bölgede tarım ve hayvancılığa işaret eden bir diğer unsur da yine yazıtlar vasıtasıyla bilinen malikânelerdir. Güneybatı Lykaonia’da Laranda’nın yaklaşık 48 km batı-kuzeybatısındaki Dorla/Aydoğmuş Vadisi’nde malikâneler bulunmaktaydı (Kurt, 2018c: 618). Burası dağlardan inen sularla beslenen son derece verimli topraklara sahip bir vadidir. Aydoğmuş’ta bulunan ve MS 3. yüzyıla tarihlendirilen bir yazıt, (Ramsay, 1904: 283 no. 24; Laminger-Pascher, 1992: 15 no. 405) saygıdeğer Doxa adında asil bir ev sahibi (semne) malikâne idarecisinin (*oikonomessa*) mezarının varlığını belgelemektedir. Yine Dorla’da tespit edilen bir başka yazıtta (MAMA VIII, 25-26 no. 136; Laminger-Pascher, 1992: 222-223 no. 388) Claudia’nın adına bir stel diktirdiği eşi ve değerli bir *oikonomos* (kâhya) olan Aurelius Thalais isimli bir şahıstan söz edilmektedir. Ayrıca bunun yerleşimin bulunduğu bölgedeki tek malikâne olmadığı da anlaşılmaktadır. Zira biraz daha doğuda Almasun’da bulunan bir yazıttan (Sterrett, 1888: 33 no. 41; MAMA III, 33 no. 182) muhtemelen köle olan Demetrios adında bir *pragmatentesin* çok saygın, güvenilir ve mümtaz karısı Aphrodeisia ile oğlu Petros için bir mezar yaptırdığından söz edilmektedir. Ayrıca Valerii Paeti senatör ailesinin Lykaonia-Isauria sınır bölgesinde, Çarşamba havzasında bir mülkünün olduğu Akviran’dan ele geçmiş bir yazıttan bilinmektedir (Laming-Pascher, 1992: 177 no. 278; Mitchell, 1993: I 155).

Bölgede tarım ve hayvancılık temel ekonomik uğraş olarak çağlar boyunca bir devamlılık arz etmiş olmalıdır. 1835 yılında bölgeyi dolaşan Hamilton, Sarioğlan köyünü geçtikten sonra şu gözlemlerini aktarmaktadır:

“...Elmasun’dan on bir on iki mil arasında, 10.30’da sekiz-on evden oluşan Saroklan köyü içinden geçip arpanın henüz kesilmediği ya da daba ziyade çekilmediği, yaban armut ağaçları ile beneklenmiş zarif ekilebilir bir ovaya indik. Köylüler öylesine kör oraklar kullanıyorlardı ve toprak o kadar hafif kuruydu ki bitki topraktan kökü ile birlikte çıkıyordu; hatta bazen orak kullanmayıp elleriyle tüm bitkiyi çekiyorlardı...” (Hamilton, 1842: II 329).

5. Sonuç

Antik dönemde ovalık Lykaonia ile dağlık Isauria bölgeleri arasında kalan sahalarda günümüzdeki Güneysınır ilçesi ve çevresini kapsamaktadır. Bir geçiş bölgesi özelliği taşıyan bu bölgede muhtemelen Dorla/Aydoğmuş ile eşitlenen Isauropolis ve Sarioğlan/Belören’e lokalize edilen Dalisandos gibi kentler gelişmiştir. Ayrıca yine muhtemelen bu kentlerin *territorium*larında kalan Elmasun, Armasun, Karasenir, Güdelisin, Emir Han, Çürük Ümü Ören, Kızılkuyu, Losta ve Bosala gibi yerlerde de Antik dönem yerleşim izlerini gösteren kalıntılar ve yazıtlar tespit edilmiştir. Bölge kent ve yerleşimlerinden elde edilen yazıtların büyük bir kısmı MS 3. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmektedir. Bu durumda söz konusu yüzyılda bölgede okur-yazar oranı ve dolayısıyla kültür seviyesinde önemli bir yükselme olmalıdır. İmparatorluğun başka yerlerinde olduğu gibi kırsal bir alan olan Lykaonia-Isauria sınır bölgesinde de ekonomik açıdan bir refahın ve kültürel anlamda gözle görülür bir gelişmenin olduğu anlaşılmaktadır. Bunda bölgeye yerleştirilmiş *veteranların* ve burada yer alan malikânelerin önemli bir rolü olmuş olmalıdır.

Bölge, neredeyse bütün Antik dönem boyunca belirli aralıklarla isyan ve haydutluk faaliyetlerine sahne olan Isauria Bölgesi’ne sınır teşkil ettiğinden bu olaylardan fazlasıyla etkilenmiştir. Bu çerçevede bölge, her olaydan sonra sorunların bir daha tekrarlanmaması için siyasal ve idari düzenlemelerin içerisinde yer almış ve sınırları sık sık değişmiştir. Söz konusu düzenlemeler sonucu bu saha, idari bakımdan bazen oldukça geniş sınırlara sahip Kilikia Eyaleti’nin içerisinde yer alırken, bazen ise ayrı eyaletler halinde düzenlenmiş Isauria ve Lykaonia’yadâhil edilmiştir. Bu bağlamda bölgenin sahip olduğu dağlık ve ovalık sahalardan

oluşan coğrafi çeşitlilik, politik çeşitliliği de beraberinde getirmiştir. Ayrıca coğrafi yapının bir sonucu olarak ekonomik ve sosyo-kültürel açıdan da bir çeşitliliğin yaşandığı anlaşılmaktadır. Bölgede bulunan mezar taşları üzerindeki tasvirlerden, burada hatırı sayılır derecede tarım ve hayvancılık faaliyetinin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu faaliyetlerin bir diğer kanıtını ise yine yazıtlar vasıtasıyla belgelenmiş olan malikâneler oluşturmaktadır.

Bölgede tespit edilen yazıtlarda değişik meslek isimlerine rastlanmakla birlikte asker ve *veteranlara* ait olanların sayıca fazlalığı dikkat çekicidir. Ayrıca yine söz konusu yazıtlarda çoğunluğu oluşturan yerli isimler yanında önemli ölçüde Yunan ve Latin isimlerine de rastlanmaktadır. Bu da bölgedeki demografik yapının çeşitliliğine işaret etmektedir. Bölgeden kopyalanmış yazıtlarda çok sayıda Latin isminin geçmesi muhtemelen buraya *veteranlar* başta olmak üzere Romalı (Latin) vatandaşların yerleştirilmesinin bir sonucudur. Nitekim Lykaonia Bölgesi şahıs isimleri üzerine yapılan çalışmalar, Latince isimlerin ana yollar üzerinde yoğunlaştığını doğrulamıştır (Breytenbach, 2018: 164). Zira yukarıda da değinildiği üzere bu sınır bölgesi iki önemli ana yolun güzergâhı üzerinde yer almaktadır. Ayrıca bölgenin doğu kesimlerini oluşturan Hacıbaşa Dağlık alanında asker yazıtlarının sayılarındaki artış sözü edilen durumun önemli bir kanıtıdır. Bu da özellikle MS 4. yüzyıldan itibaren Isauria'da yaşanan olaylarla ilişkili olmalıdır. Çünkü bu olaylar sırasında Güney Lykaonia-Isauria arasında yer alan sınır bölgesi, muhtemelen tahıl ihtiyacı nedeniyle sık sık isyancıların hedefi haline gelmiştir. Bu durum Lykaonia'nın Isauria'ya sınır oluşturan bu kesiminin askeri açıdan önemini artırmış ve hem jeopolitik hem de jeostratejik açıdan önem kazanmasına neden olmuş olmalıdır.

Yukarıda da belirtildiği üzere Paulus ve Barnabas Lystra'dan Derbe'ye olan yolculukları sırasında muhtemelen bu sınır bölgesinden geçen güzergâhı kullanmışlardır. Böylece bölgede henüz MS 1. yüzyılın ilk yarısından itibaren Hıristiyanlaştırma da başlamış, sonraki yüzyıllarda da yayılmış olmalıdır. Nitekim Dorla/Aydoğmuş başta olmak üzere Alkaran, Dineksaray, Karasenir, Elmasun (Güneybağ) ve Armasun/Gürağaç'ta Erken Hıristiyanlık Dönemine ve özellikle de MS 3.-4. yüzyıllara tarihlendirilen, bazıları Latince olmak üzere ithaf yazıtları ile çok sayıda mezar yazıtı tespit edilmiştir. Ayrıca doğum yeri ve kült merkezi çalışma bölgemiz içerisinde yer alması gereken Bidana'lı Konon'un kültü Isauria'nın iç kesimlerine doğru çok geniş bir alana yayılmıştır. Hem Hıristiyanlık dönemine ait yazıtların sayıca fazlalığı ve hem de Bidana'lı Konon'un adına kiliseler yapılmış olması, bölgenin Hıristiyanlaşma sürecindeki rolünün önemli göstergeleri olarak değerlendirilebilir. Ayrıca Bidanalı Konon, bölgede bulunan ve dağlık sahaları mesken edinerek haydutluğa karışmış çok sayıda insanın tarımsal faaliyetlere yönelmesine öncülük etmiş, bölgede huzur ve istikrarın sağlanmasına katkı vermiştir.

Kaynakça ve Kısaltmalar

Antik Kaynaklar

Appianus, Historia Romana, Roman History II, The Foreign Wars (Mithridatic Wars-Syrian Wars), çev.: T. E. Page, The Loeb Classical Library, Great Britain 1899.

Amm. Marc. Ammianus Merellinus, Res Gestae, Roman History, volume: I, (ed. J. C. Rolfe), Loeb Classical Library, London, 1935.

Ant. Iohann. Ioannis Antiocheni Fragmenta Quae Supersunt Omnia, Corpus Fontium Historiae Byzantinae, (ed. S. Mariev), Series Berolinensis 47, Berlin 2008.

Cassius Dio, Rhomaika, Roman History, volume: VI-VII, çev.: E. Cary, The Loeb Classical Library, London, 1955.

Cons. Porph.Constantinus Porphyrogenitus, De Thematis et de Administrando Imperio, (ed. I. Bekkerus), Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae 14, Bonn 1840.

Diodoros, Bibliotheca Historica, volume: 4-5, (ed. I. Bekker-L. Dindorf-F. Vogel-K. T. Fischer), Leipzig, 1903-1906.

Festus, Breviarium, <http://www.attalus.org/translate/festus.html>, [Erişim tarihi: 10.11.2018].

Frontinus, Sextus Julius Frontinus), Stratagemata, Stratagems, çev.: C. E. Bennet. The Loeb Classical Library, London, William Heinemann, New York, G. P. Putnam's Sons, 1925.

Hierokles, Synecdemos et Notitiae Graecae Episcopatum: Accedunt Nili Doxapatrui Notitia Patriarchatum et Locorum Nomina Immutata, (ed.)G. Parthey, Berolini 1866.

Kaesarealı St. Basil, Epistulae, Letters, Basil: Letters and Select Works, (ed. Philip Schaff), Edinburgh, T&T Clark, 1895.

Livius, Titus Livius) Periochae, XC, XCIII,
http://www.documentacatholicaomnia.eu/04z/z_059_0017__Livius._Titus__Periochae__LT.pdf.html
 [Erişim tarihi: 10/11/2018].

Plinius, Naturalis Historia, The Natural History (III-VII), ev.: H. Rackham, The Loeb Classical Library, Harvard University Press, London, 1961.

Plutarkhos, Bioi Paralleloı, Eumenes, Plutarch's Lives, ev.: B. Perrin, The Loeb Classical Library, London: William Heinemann, New York, G.P. Putnam's Sons, 1919.

Sallustius, Gaius Sallustius Crispus, Historiae, Histories, ev.: J. C. Rolfe, London: William Heinemann, New York, G.P. Putnam's Sons, 1921.

Strabon, Geographika, Antik Anadolu Coğrafiyası, Kitap: XII-XIII-XIV, İstanbul, 2000.

Suida, *Lex.*, Suidae Lexicon, (ed. I. Bekker), Berlin, 1854.

Suetonius *Vesp.* Gaius Suetonius Tranquillus, Vespasian, De Vita Caesarum, The Lives of the Caesars (V-VIII), ev.: J. C. Rolfe, The Loeb Classical Library, London, William Heinemann, New York: G. P. Putnam's Sons, 1920.

SHA *Prob.* The Scriptorum Historiae Augustae, Probus, volume: III, ev.: D. Magie, Loeb Classical Library, London 1998.

Zosimos, (ΖΩΣΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ ΝΕΑ), Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, Bonn 1837.

Modern Araştırmalar ve Kısaltmalar

Alkan, M. (2016). "*Hacıbaba Dağı Çevresinden Eke Yazıtlar/ Bölge Üzerine Gözlemler*", Isauria Bölgesi'nde Bir Epigrafi ve Eskiçağ Tarihi Araştırması, Akron 11 (Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Dillerini ve Kùltürlerini Araştırma Merkezi Dizisi 11), İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, s. 119-132.

Alkan, M., K., Mehmet (2017). Aşağı Akın Isauria Bölgesi'nde Bir Kale Yerleşimi, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Von Aulock, Hans. Münzen Und Städte Lykaoniens, Tübingen, Verlag Ernst Wasmuth, 1976.

Bahar, H. (1991). "*Isauria bölgesi tarihi*", Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı.

Bahar, H. (1994-1995). "*Konya Çevresi Tarih Araştırmaları -1: Hititler'den Romalılara Kadar İsaoria Bölgesi*", S.Ü. Fen-Edebiyat Fakùltesi Edebiyat Dergisi, sayı: 9-10, s. 219-241.

Bahar, H. (1996). "*Isauria Bölgesi'nin Antik Çağdaki Yerleşim Merkezleri*", Anadolu Araştırmaları, sayı: XIV, Prof. Dr. Afif Erzen'e Armağan, s. 51-91.

Bahar, H. (2003). "*Konya-Karaman yüzey araştırması*", 20. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Ankara, 27-31 Mayıs 2002, cilt: II, Ankara, s. 171-180.

Bahar, H. (2007). "*Konya-Karaman illeri ve ilçeleri yüzey araştırması 2005*", 24. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Çanakkale, 29 Mayıs-Haziran 2006, cilt I, s. 481-500.

Bahar, H. (2010). "*Konya ve Karaman illeri ve ilçelerinde arkeolojik yüzey araştırması, 2008*", 27. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Denizli, 25-29 Mayıs 2009, cilt III, Ankara, s. 415-434.

Bahar, H. & Küçükbezi, H. G. (2011). "*2010 yılı Karaman ili ile ilçeleri arkeolojik yüzey araştırması*", 29. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Malatya, 23-28 Mayıs 2010, cilt I, Ankara, s. 97-116.

Baldiran, A. & Pehlivan, E. (2015). "*Historical Geography of Lykaonia Region*", International Scholarly and Scientific Research & Innovation, 9 (3):908-912.

Ballance, M. (1957). "*The Site of Derbe: A New Inscription*", Anatolian Studies, no: 7, pp. 147-151.

Ballance, M. (1964). "*Derbe and Faustopolis*", Anatolian Studies, no: 14, p. 139-145.

Baydur, Nezahat. Kültepe (Kaneř) ve Kayseri Tarihi Üzerine Araştırmalar, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakùltesi Yayınları, 1970.

BE, Bulletin Épigraphique.

Belke, Klaus & Restle, Marcell. Galatien und Lykaonien, Tabula Imperii Byzantini 4, Wien, Denkschriften ÖAW, Phil.-hist. Kl. 172, 1984.

Belke, Klaus. (1994). "*Lykaonien*", Reallexikon zur Byzantinischen Kunts, volume: 5, p. 814-856.

- Belke, Klaus. (2000). “*Von Isaura zu Leontopolis*”, B. Brokopp–Th. Steppan (Hrsg.), ΛΙΘΟΣΤΡΩΤΟΝ. Festschrift Marcel Restle, p. 5-16.
- Bevan, Edwyn Robert. The House of Seleucus, volume: 1, London, E. Arnold, 1902.
- Bosworth, A. B. (1993). “*Perdiccas and the Kings*”, The Classical Quarterly, New Series, 43 (2): 420-427.
- Breytenbach, C. (2018). “*Relational Identity and Roman Name-Giving among Lycaonian Christians*”, Authority and Identity in Emerging Christianities in Asia Minor and Greece, edited by Cilliers Breytenbach, Julien M. Ogereau, Ancient Judaism and Early Christianity, Early Christianity in Asia Minor, Brill, volume: 103, pp. 144-167.
- Breytenbach, Cilliers., Zimmermann, Christiane. Early Christianity in Lycaonia and Adjacent Areas From Paul to Amphilochius of Iconium, Ancient Judaism and Early Christianity, Early Christianity in Asia Minor, volume: 101, Leiden, Brill, 2018.
- Brooks, E.W. (1893). “*The Emperor Zenon and the Isaurians*”, The English Historical Review, 8 (30): 209-238.
- Buckler, W. H., Calder, W.M. ve Cox, C. W. M. (1924). “*Asia Minor, 1924, I, Monuments from Iconium, Lycaonia and Isauria*”, The Journal of Roman Studies, volume: 14, p. 24-84.
- Burgess, W. D. (1992). “*Isaurian Factions in the Reign of Zeno the Isaurian*”, Latomus, no: 51, pp. 874-880.
- Calder, W. M. (1928). “*The Site of Isaura Nova*”, The Journal of Hellenic Studies, 48 (2): 220-221.
- CJ Codex Iustinianus, Corpus Iuris Civilis II, (éd.) P. Krueger, Berlin 1877.
- Clarke, G. (2008). “*Third-century Christianity*”, The Cambridge Ancient History, Second Edition, The Crisis of Empire A. D. 193-337, Edited by A. K. Bowman, P. Garsney, A. Cameron, Cambridge Histories Online, Cambridge University Press, volume: XII, pp. 589-665.
- Darrouzès, Jean. Notitiae Episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae Critique, Introduction Et Notes, Paris, Peeters Pub., 1981.
- Davis, Edmund. J. A Journal of Travel in Cilicia (Pedia and Trachea), Isauria, And Parts of Lycaonia and Cappadocia, London, Edward Stanford, 55, Charing Cross, S. W., 1879.
- Destephen, S., Métivier, S. (2007). “*Évêques et chorrévêques en Asie Mineure aux IVe et Ve siècles*”, Topoi, Springer Verlag, 15 (1): 343-378.
- Destephen, Sylvain. Prosopographie Chrétienne Du Bas-Empire 3, Prosopographie Du Diocèse D’Asie (325-641), Paris: Association des amis du Centre d’histoire et civilisation de Byzance, 2008.
- Dmitriev, S. (2000). “*Observations on the Historical Geography of Roman Lycaonia*”, Greek, Roman, and Byzantine Studies, no: 41, p. 349-375.
- Doğanay, Osman. Torosların Savaşçı Kavmi Homonadlar, İstanbul, Ege Yayınları, 2017.
- DuBois, Michael S. Legio, volume: 1, Raleigh, Lulu Interprises, 2015.
- Ergin, Gürkan. Anadolu’da Roma Hâkimiyeti Direniş ve Düzen, İstanbul, 2013.
- Eyice, Semavi. Karadağ (Binbirkilise) ve Karaman Çevresinde Arkeolojik İncelemeler, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1971.
- Feld, Karl. Barbarische Bürger: Die Isaurier und das Römische Reich. Berlin - New-York, Walter de Gruyter, 2005.
- Freely, John. Türkiye Uygurluklar Rehberi 4, Akdeniz Kıyıları, çev. T. Birkan, G. Koca, A. Biçen, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2002.
- French, David H. (1984). “*The Site of Dalisandus*”, Epigraphica Anatolica, no: 4, p. 85-96.
- French, David H. Roman Roads & Milestones of Asia Minor, Volume 3: Milestones, Fasc. 3.7 Cilicia, Isauria et Lycaonia (and South-west Galatia), Ankara, British Institute at Ankara, Electronic Monograph: 7, 2014.
- French, David H. Roman Roads & Milestones of Asia Minor, Vol: 3: Milestones, Fasc. 3.9 An Album of Maps, Ankara, British Institute at Ankara, Electronic Monograph 9, 2016.
- Grünawald, Thomas. Bandits in the Roman Empire Myth and Reality, Translated by John Drinkwater, London and New York, Routledge Tylor & Francis Group, 2004.
- Hall, S. (1973). “*New light on the capture of Isaura Vetus by P. Servilius Vatia*”, Akten des VI. Internationalen Kongresses für Griechische und Latin Epigraphic, Vestigia 17, München, p. 568-571.

- Halkin, F. (1985). “*Vie de S. Conon d’Isaurie*”, F. Halkin – P. Devos – J. van der Straeten – F. van Ommeslaeghe – H. Fros (eds.), *Analecta Bollandiana: revue critique d’Hagiographie* 103, p. 5-34.
- Hamilton, William John. *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia; With Some Account of Their Antiquities and Geology*, volume: I-II, London, John Murray, Albremarle Street, 1842.
- Head, Barclay V. *Historia Numorum; A Manual of Greek Numismatics*, Oxford, At the Clarendon Press, 1911.
- Hild, Frederich., Hellenkemper, Hansgerd. *Kilikien und Isaurien, Tabula Imperii Byzantini* 5, Wien, Denkschriften ÖAW, phil.-hist. Kl. 215, 1990.
- Hill, George Francis. *Catalogue of The Greek Coins of Lycaonia, Isauria and Cilicia*, Trustess of The British Museum, London, Printes By Gilbert And Rivington, Ld., St. John’s House, Clerkenwell, E.C., 1900.
- IGR, *Inscriptiones Graecae ad Res Romanas Pertinentes*.
- Jones, Arnold Hugh Martin. *The Cities of the Eastern Roman Provinces*, Oxford, At Clarendon Press, 1971.
- Karauguz, G., Doğanay, O. (2004). “*İ.Ö. II. Binden Bizans Dönemine Kadar Orta Anadolu’nun Güneyinden Akdeniz Kıyularına Doğru Uzanan Yol Ağı Üzerine Düşünceler*”, *Olba*, sayı: X, s. 1-43, levha 1-3.
- Kaya, M. A. (2005). “*Anadolu’da Roma Eyaletleri: Sınırlar ve Roma Yönetimi*”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, sayı: 38, s. 11-30.
- Kaya, Mehmet Ali. *Anadolu’da Galatlar ve Galatya Tarihi*, Konya, Çizgi Kitabevi, 2011.
- Konyalı, İbrahim Hakkı. *Abideleri ve Kitabeleri ile Karaman Tarihi Ermenek ve Mut Abideleri*, İstanbul, Baha Matbaası, 1967.
- Kurt, Mehmet. *Antik Çağda Karaman (Laranda) ve Yakın Çevresi, Tarihi Coğrafya-Yerleşimler-Kalıntılar-Buluntular*, Konya, Çizgi Kitabevi, 2011.
- Kurt, M. (2016). “*Askeri Açından Hacı Baba Dağlık Alamı*”, M. Alkan – M. Kurt, *Isauria Bölgesi’nde Bir Epigrafi ve Eskiçağ Tarihi Araştırması*, *Akron* 11 (Akdeniz Üniversitesi Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi Dizisi 11), İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, s. 133-142.
- Kurt, M. (2018a). “*Roma’nın Principatus Dönemi Anadolu Politikaları ve Eyalet Düzenlemeleri Çerçevesinde Dağlık Kilikia Bölgesi*”, *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 4 (1): 1-16.
- Kurt, M. (2018b). “*Dağlık Kilikia ve Isauria’daki Kentleşme ve Sosyal Yaşam Üzerine Roma Kültürünün Etkileri*”, *History Studies*, 10 (3): 131-153.
- Kurt, M. (2018c). “*Antik Lykaonia’da Tarımsal Üretim ve Malikâneler*”, *Anadolu’nun Eski Çağlarında İktisadi ve Zirai Hayat*, ed.: L. Gürkan Gökçek, Ercüment Yıldırım, Okay Pekşen, Değişim Yayınları, İstanbul, s. 597-637
- Laming-Pascher, G. (1985). “*Römische Soldaten in Isaurien*”, *Römische Geschichte, Altertumskunde und Epigraphik*. Artur Betz için Armağan, E. Weber – G. Dobesch (ed.), Wien, p. 381–392.
- Laming-Pascher, G. (1986). “*Das Lykaonische Koinon und Die Lage der Städte Barata, Dalisandos und Hyde*”, *Anzeiger der österreichische der Wissenschaften in Wien, phil.-hist. Klasse*, 123, 1986, p. 238-260.
- Laming-Pascher, Gertrud. *Die Kaiserzeitlichen Inschriften Lykaoniens I*, Vienna, Denkschriften ÖAW, Phil.-hist. Kl. 232, Ergänzungsbandezu den Tituli Asiae Minoris 15, 1992.
- Lenski, N. (1999). “*Assimilation and Revolt in the Territory of Isauria, from the 1st Century BC to the 6th Century AD*”, *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 42 (4): 413-465.
- Levick, Barbara. *Roman Colonies in Southern Asia Minor*, Oxford, Clarendon Press, 1967.
- Magie, David. *Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century After Christ, I-II*, New Jersey, Princeton University Press, 1950.
- MAMA *Monumenta Asiae Minoris Antiquae*.
- Matthews, John. *The Romans Empire of Ammianus with a New Introduction*, London, Michigan Classical Press, 1989.
- McLean, B. Hudson. *Greek and Latin Inscriptions in the Konya Archaeological Museum*, Ankara, The British Institute of Archaeology at Ankara, 2002.
- Mitchell, Stephen. *Anatolia: Land, Men and Gods in Asia Minor, The Rise of the Church, II*, Oxford, Clarendon Press, 1993.

- Mitford, T. B., Andrews, St. (1980). *"Roman Rough Cilicia"*, Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt, II. (7.2), p. 1230-1261.
- Mullen, Roderic L. *The Expansion of Christianity: A Gazetteer of its First Three Centuries*, Leiden, Michigan University, 2004.
- Ormerod, Henry Arderne. *Piracy in the Ancient World an Essay in Mediterranean History*, Liverpool, The University Press of Liverpool Ltd., 1924.
- Paris, P. & Radet, G. A. (1886). *"Inscriptions de Pisidie, de Lycaonie et d'Isaurie"*, Bulletin de Correspondance Hellénique, no: 10, p. 500-514.
- Pilhofer, Philipp. *Das Frühe Christentum Im Kilikisch-Isaurischen Bergland Die Christen Der Kalykadnos-Region In Den Ersten Fünf Jahrhunderten*, Berlin/Boston, Walter de Gruyter GmbH, 2018.
- Pottier, B. (2005). *"Banditisme et Révolte en Isaurie au IVe et Ve Siècles vus Par les Isauriens Eux-mêmes. La Vie de Saint Conon"*, Mediterraneo Antico, VIII (2), p. 443-474.
- Ramsay, A. M. (1904). *"The Early Christian Art of Isaura Nova"*, The Journal of Hellenic Studies, no: 24, p. 260-292.
- Ramsay, A. M. (1906). *"Isaurian and East-Phrygian Art in the Third And Fourth Centuries After Christ"*, Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Empire, (Ed. W. M. Ramsay), Aberdeen, Aberdeen University Studies no: 20, p. 3-92.
- Ramsay, William Mitchell. *The Historical Geography of Asia Minor* (Royal Geographical Society, Supplementary Papers IV), London, John Murray, Albemarle Street, 1890.
- Ramsay, W. M. (1902-1903). *"Pisidia and the Lycaonian Frontier"*, The Annual of the British School at Athens, volume: 9, p. 243-244, 245-273.
- Ramsay, W. M. (1904). *"Lycaonia"*, Jahreshefte Des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien, Band VII, Wien, p. 57-132.
- Ramsay, W. M. (1905). *"Topography and Epigraphy of Nova Isaura"*, The Journal of Hellenic Studies, volume: 25, p. 163-180.
- Ramsay, W. M. (1906). *"Derbe"*, The Expositor, Series 7, volume: 1.6, p. 544-560.
- Ramsay, William Mitchell. *The Physician and Other Studies in the History of Religion*, New York, George H. Doran Company, 1908.
- Ramsay, W. M. (1917). *"Studies in the Roman Province Galatia: I. The Homanadeis and the Homanadensian War"*, The Journal of Roman Studies, no: 7, p. 229-283.
- Ramsay, W. M. (1918). *"The Utilisation of Old Epigraphic Copies"*, The Journal of Hellenic Studies, volume: 38, p. 124-192.
- Ramsay, W. M. (1926). *"Studies in the Roman Province Galatia"*, The Journal of Roman Studies, no: 16, p. 102-119.
- Rémy, Bernard. *L'Évolution Administrative De L'Anatolie Aux Trois Premiers Siècles De Notre Ère*, Collection Du D'Études Romaines Et Gallo-Romaines, Nouvelle série no. 5, Lyon, En Dépôt à la Diffusion De Boccard, 1986.
- Rigsby, K. J. (1988). *"Provincia Asia"*, Transactions of the American Philological Association (1974-2014), volume: 118, p. 123-153.
- Robert, Luis. *Hellenica Recueil D'Épigraphie De Numismatique et D'Antiquités Grecques*, volume: XIII, Aphrodisias A La Lycaonie, Paris, Libraire D'Amérique Et D'Orient Adrien-Maisonneuve, 1965.
- Rougé, J. (1966). *"L'Histoire Auguste et l'Isaurie au IVe Siècle"*, Revue des études anciennes, LXVIII, nos: 3-4, p. 282-315.
- Ruge, W. (1901). *"Dalisandos"*, Paulys Real-Encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft, Stuttgart, J. B. Metzlerscher Verlag, IV (2): 2023-2024.
- Ruge, W. (1916). *"Isauria"*, Paulys Real-Encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft, Stuttgart, J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, IX (2): 2056.
- Ruge, W. (1925). *"Leontopolis"*, Paulys Real-Encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft Stuttgart, J. B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, XII (2): 2053.
- Ruge, W. (1927). *"Lykaonien"*, Paulys Real-Encyclopädie der Classischen Altertumswissenschaft, Stuttgart, Alfred Druckenmüller Verlag In Stuttgart, XIII (2): 2253-2265.

Samama, Évelyne. Les Médecins Dans le Monde Grec Sources Épigraphiques Sur La Naissance D'un Corps Médical, Genève, Librairie Droz S. A., 2003.

Sartre, Maurice. L'Orient Roman, Provinces et sociétés provinciales en Méditerranée orientale d'Auguste aux Sévères (31 avant J.-c.- 235 après J.-C.), Paris, Editions du Seuil, 1991.

Stauner, K. (2016). "Die bilinguale Weibung des C. Annius Maximus, centurio der legio XVI Flavia firma", *Philia*, no: 2, p. 113-122.

Sterrett, John Robert Sitlington. The Wolfe Expedition to Asia Minor. Papers of the American School at Athens III, Boston, Damrell and Upham, 1888.

Stout, S. E. (1926). "L. Antistius Rusticus", *Classical Philology*, 21 (1): 43-51.

Swoboda, Heinrich, Keil, Josef ve Knoll, Fritz. Denkmäler aus Lykaonien, Pamphylien, und Isaurien. Deutsche Gesellschaft der Wissenschaften und Künste für die Tschechoslowakische Republik in Prag, Brünn-Brünn/Prag/Leipzig/Wien, Verlag Rudolf M. Rohder, 1935.

Syme, R. (1987). "Isaura and Isauria. Some Problems", (ed. E. Frézouls), *Sociétés urbaines, sociétés rurales dans l'Asie Mineure et la Syrie hellénistiques et romaines (Actes du colloque organisé à Strasbourg [novembre 1985])*, Strasbourg, p. 131-147.

Syme, Ronald. *Anatolica Studies in Strabo*, (ed. A. Birley), Oxford, Clarendon Press, 1995.

Theonemann, P. (2011). "Amphylochos of Iconium and Lycaonian Asceticism", *The Journal Roman Studies*, no: 101, p. 185-205.

Thompson, E.A. (1946). "The Isaurians Under Theodosius II", *Hermathena*, no: 68, p. 18-31.

Tozan, M. (2016). "Cicero'nun Cilicia Valiliği", *Cedrus*, sayı: IV, s. 105-126.

Trautmann, R., Klostermann, R. (1934). "Drei griechische Texte zum Codex Supraliensis II, Das Martyrium von Konon dem Isaurier", *Zeitschrift für slavische Philologie* volume: II, p. 299-324.

Waddington, W. H. (1883). "Numismatique de L'Isaurie et de la Lycaonie", *Revue Numismatique*, no: 1, p. 24-63.

Elektronik Kaynaklar

<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/802>, [Erişim tarihi: 29.10.2018].

<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/640>, [Erişim tarihi: 28.10.2018].

<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/650>, [Erişim tarihi: 28.10.2018].

<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/651>, [Erişim tarihi: 28.10.2018].

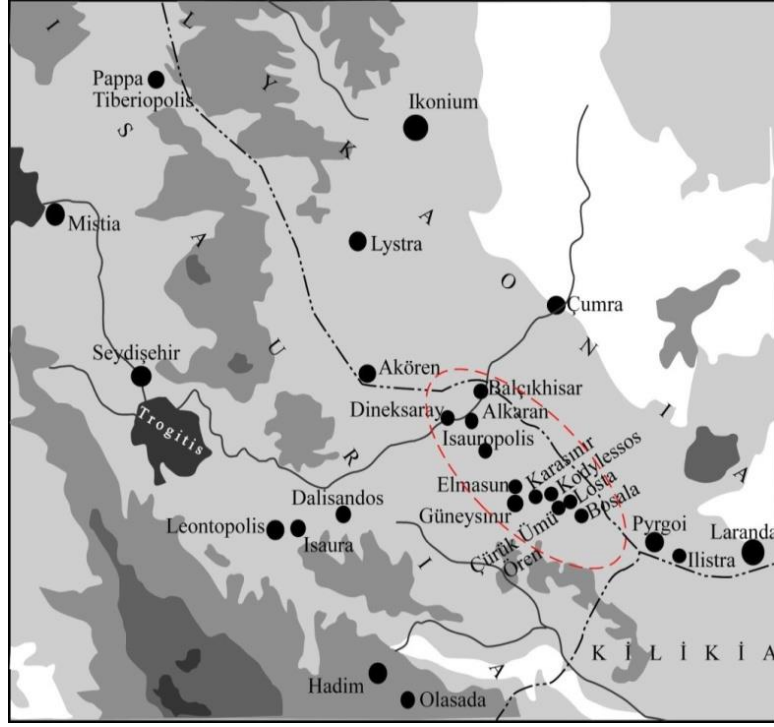
<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/641>, [Erişim tarihi: 28.10.2018].

<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/647>, [Erişim tarihi: 28.10.2018].

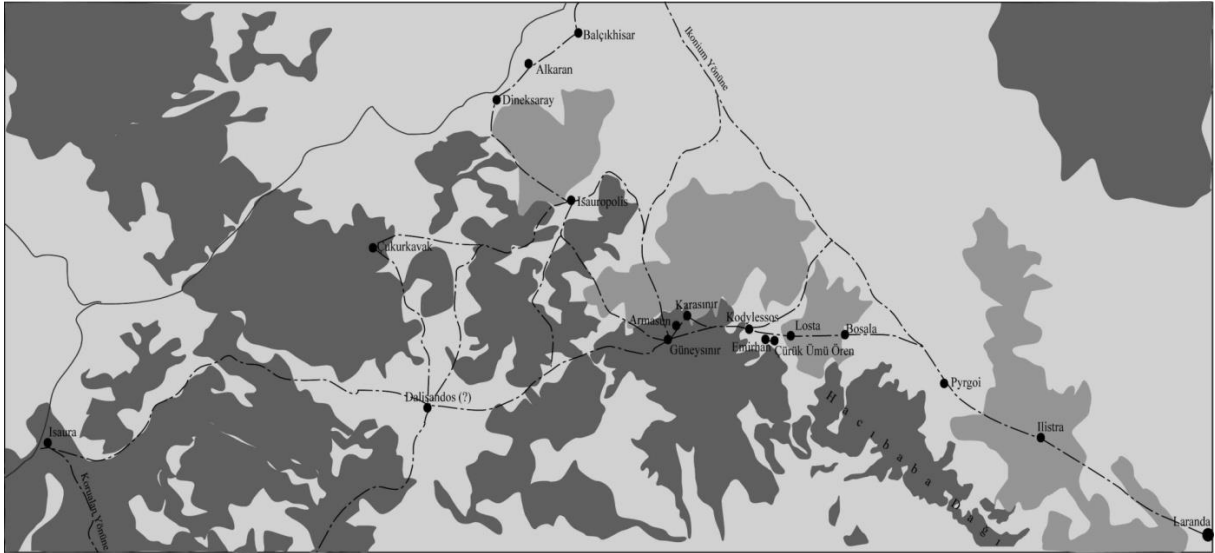
<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/642>, [Erişim tarihi: 29.10.2018].

<http://repository.edition-topoi.org/collection/ICG/object/808>, [Erişim tarihi: 28.10.2018].

Harita ve Resimler

Harita 1: Isauria ve Lykaonia bölgeleri ve sınır kesimi.

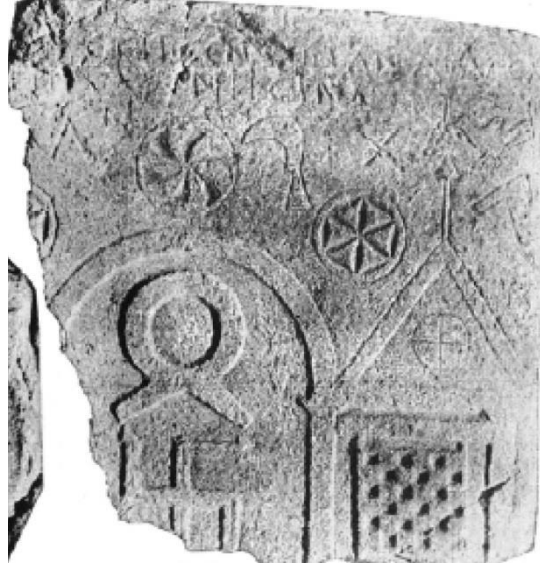
Harita 2: Lykaonia-Isauria sınır bölgesi yerleşimleri ve yol ağı.

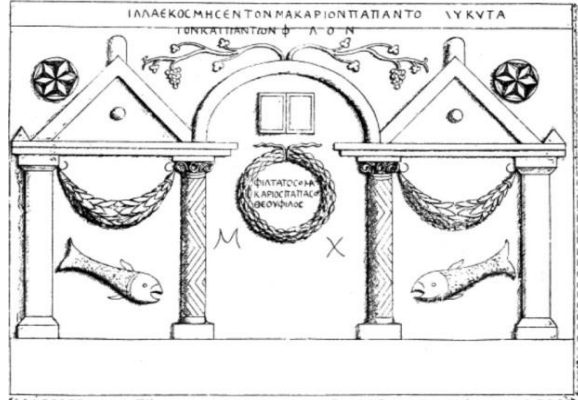
Resim 1: Güdelesin Höyük

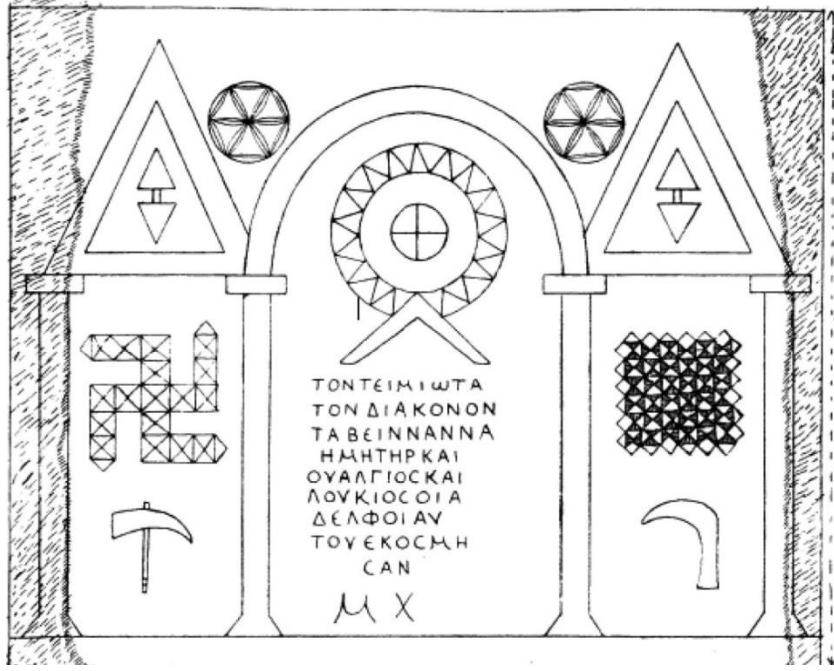
Resim 2: Losta/Akarköy'den genel bir görünüm.

Resim 3: Isauropolis/Aydoğmuş, bağ bıçağımotifli mezar taşı, (MAMA VIII, Pl.6, 167).

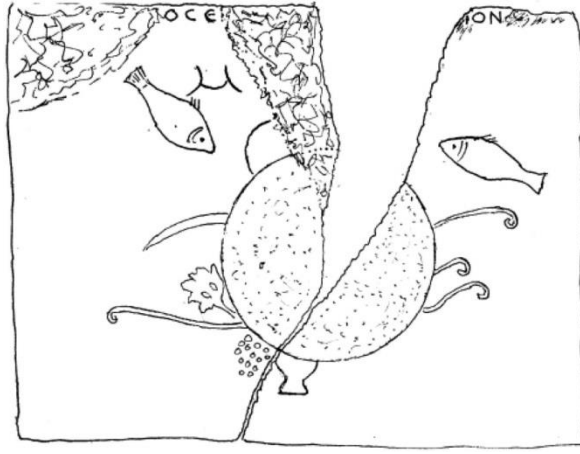
Resim 4: Isauropolis/Aydoğmuş, asma yaprağı motifli mezar taşı
(A. M. Ramsay, 1904: 265 no. 2 fig. 2a, 2b).

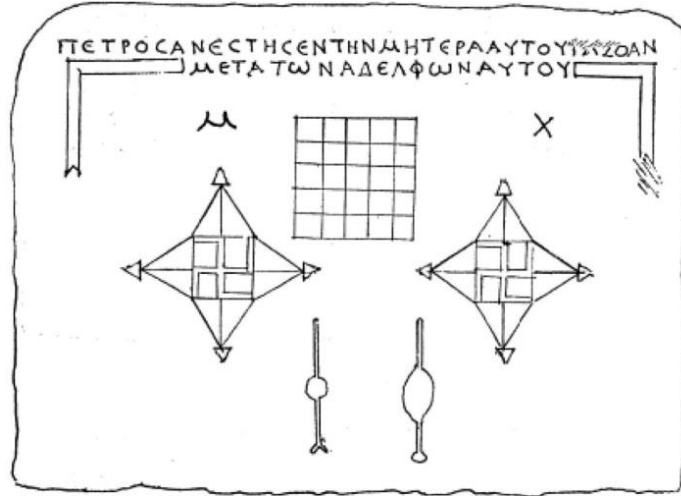
Resim 5: Isauropolis/Aydoğmuş, bağ bıçağı ve çapa/kazma motifli mezar taşı (A. M. Ramsay, 1904: 271 no. 4 Fig. 4).

Resim 6: Karasenir, bağ bıçağı ve çapa motifli mezar taşı (A. M. Ramsay, 1904: 285 no. 29 Fig. 29).

Resim 7: Güdelesin ve Kızılkuyu arasında bulunan, balıklarla birlikte asma dallarının betimlendiği parçalanmış blok (MAMA VIII, s. 169 Fig. 203).

Resim 8: Dorla/Aydoğmuş'tan MS. 3. yüzyıla tarihlendirilen kirmen ve iğ motifli mezar taşı (MAMA VIII, s. 167 Pl. 166).